

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 31. märtsil 1971

Nr. 25 (3610)

13. aasiakäik

Esitatakse peapiiskopi kandidaate

Eesti ev. luteri kiriku konsistorium pöördus kirikukogu liikmete poole üleskutsega esitada hiljemalt 15. juunini temale neid isikuid, keda nad sooviksid näha kandidaatidena eelseisval peapiiskopi valimisel.

Teatavasti võib EELK Pm. par. 41 p. 1 põhjal Konsistorium esitada kirikukogule valimiseks peapiiskopi kandidaadi või kandidaadid pärast seda, kui on ära kuulatud kirikukogu arvamine kandidaatide kohta. Viimane toi-

mub nüüd kirikukogus 1. aprillist kuni 15. juunini 1971.

Peapiiskopi kandidaadi kohta on rohkesti seisukohti ja arvamusi avaldatud koguduste juhatustes ning nõukogudes. Neist saab ülevaate pärast 15. juunit, kui hääletusmaterjalid on kokku võetud.

Kirikukogu liikmeteks on EELK kogudused ja Konsistoriumi liikmed. Seisukohtade avaldamine kirikukogus toimub kinnisel, sedeliga hääletades.

RAADIO ja TV VÄHENDAVAD KIRJANDUSHUVI

Milline asend on tänapäeval kirjandusel nii meie endi kui teiste rahvaste hulgas? Seda küsimust vaat-
tendentsid, m.h. konstaterides, et raadio ja TV on huvitsenud emale hakanud tõrjuma ilukirjandust.
ternatsionaalsemaks, "bestsellerid" lähevad kiiresti üle keelepiiride, mis aga ei tähenda väikekultuuridele
soodsat levikut — ka siin "karjuvad" suured kultuurid tihti väikesed üle.

Ilukirjandus — kunstiladest keele-
töketete tõttu kõige rahvuslikum — on
viimasel ajal muutunud ikka inter-
natsionaalsemaks. Tähelepanudav
kirjandusteosed (või ka besteselle-
rid) leiavad suhteliselt kiiresti tee
üle keelepiiri. Aga see ei tähenda
alati väikekultuuridele soodsat levi-

kut, ka siin "karjuvad" suured kultuur-
rid tihti väikesed üle.

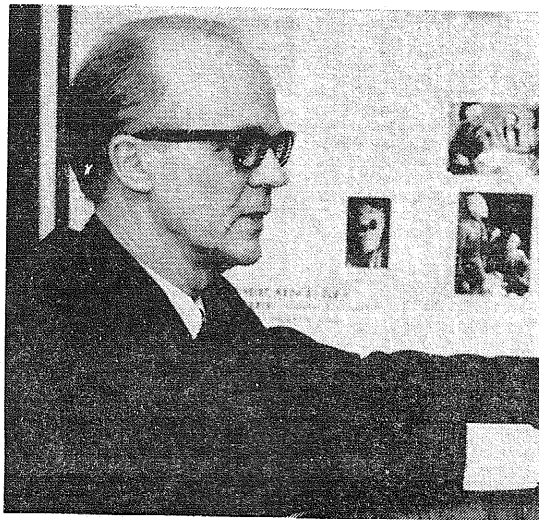
Kõige kiiremini liigub ilukirjan-
duslikest liikidest tänapäeval üle
keelepiiride dramaatika.

Moodsas draamaatikas või eraldada
kaks peavoolu: 1. Brechtist lähtuv nn.
epiline teater, mis on ühtlasi ka tu-
gevasti poliitiline (enamikus vasal-

radikaalne). Oma liialdustes (nagu
see esineb näit. tänapäeval Rootsis)
on draamateos ja selle esitus ainult
vahendiks mingite poliitiliste teaside
kuulutamisel (tihti "ühiskonna muut-
mises"), elavate inimeste asemele
ageerivad laval valjuhääldajad. 2.
Absuradne teater, alguse saanud 50-
date aastate alguses (Beckett, Iones-
cu). Loogiline tegevus ja psühholo-
giline põhjendatud dialoogid asen-
duvad meelevaldselt absurdsed reegli-
tusega. Kuna too teater on suuremalt
osalat ka abstraktsne, siis pole see
suutnud pikemaks ajaks lava val-
lutada ja on praegu vaibumas.

Kodumaaal soovitsake poliitilist
teatrit kõige selle paratamatute vi-
gadega.

Selle kõrval on siiski saadud ette
kanda rida noorte autorite poolt loo-
Jarg. lhk. 7.

Arvo Mägi

SPIIDON sai uue AMETI

NEW YORK — Ajakiri "News-
week" teatab, et kunagine Inglise
agent Harold Philby, kes paljastati
vene spioonina ja põgenes 1963.a.
N. Liitu, on nüüd saanud omale
uue koha.

Endise ajakirjanikuna juhatab
Philby salapolitsei läänepropaganda
osakonda ja töötab poolametliku uu-
disteagentuuri Novosti kaudu.

News & World Report: MIKS EI KAITSTA ENESEMÄÄRAMIST KA IDA-EUROOPAS

WASHINGTON (EPL) — Miks unustab USA, kes kaitses Vietnamis sealse rahva enesemääramise õigust,
samal ajal avalikult kaitsmast ka nende Euroopa rahvaste enesemääramist, kes sõjas langesid Kremli
kätt — olgu siis selle alguses nagu Balti riigid — või sattusid sinna pärast sõda? Küsimuse esitab suur ja
mõjukas USA poliitiline ajakiri USA News & World Report peatoimetaja David Lawrence'i poolt signeeritud
juhtkirjas.

Seisame üsna lihtsa fakti ees:
seal ajal kui Lääne-Euroopa on vaba,
enamus Ida-Euroopa rahvald on lan-
genud Moskva sinidiktatuuri alla.

Sellest on peaaegu 30 aastat möö-
dunud, kui väikesed Ida-Euroopa

rahvad kaotasid oma vabaduse ja,
kummaline küll, maailmariigid ei
ole astunud mingeid samme nende
vabaduse taastamiseks.

Hitleri aktsioonid mõnede vastu
nendest riikidest olid ületanud põhju-
seks Tšehi maailmasõjale. Kui see
konflikt oli lõppenud, siis astus ase-
mele Kremli diktatuur. Nii on praegu
veel riigid, kellele juba kaua
tagasi oleks tulnud tagasi anda va-
badus, lüestatud.

Võtte näiteks Leedu, Lätit ja
Eestit. Paljud nende endistest ko-
danikest ja nende järeltulijast ela-
vad ühendriikides ning pöörduvad
avalikkuse poole abi saamiseks
oma maadele.

Nad on olnud iseseisvad 1918 aast-
tast alates, kuid pärast Teist maail-
masõda muutus olukord. Kreml on
nad liitnud N. Liiduga, samal ajal
oma haardesse tõmmates ka Poola,
Tšehhoslovakkia, Ida-Saksamaa,
Ungari ja Bulgaaria.

Ajakiri jätkab:
— Enesemääramise õigust enam ei
austata. Ülejäänud maailm, kuigi va-
hest juhustlikult häält tõstes protes-

tiks, ei tee midagi positiivset, et va-
hele astuda nende maade tegelik
seisukorras Ida-Euroopas N. Liidu
juures. Sellepärast, et nendelt Ida-
Euroopa rahvastelt on ära võetud
nende enesemääramise õigus. Kreml
domineerib valitsusi ja vene viied
on käepärast ära ülestõusu katse ma-
hasurumiseks.

— Ajakiri küsib, mida teeb sel
pühul maailma avalik arvamine.
Kas Ida-Euroopa rahvastelt ei ole
sama õigust enesemääramisele kui
Lõuna-Vietnami rahval, kelle pärast
on pikka sõda peetud?

— Enam kui nelja aasta eest võt-
sid mõlemad Kongressi kodad üks-
meelselt vastu resolutsiooni, milles
nõuti, et president UNO ees ja teis-
tel sobival forumil juhiks maail-
ma avaliku arvamise tähelepanu
asjaolule, et eesti, läti ja leedu
rahvad on kaotanud oma enese-
määramise õiguse, et sellega suu-
nuta maailma avalikkust arvamis-
nõudma Balti rahvaste iseseisvuse
taastamist.

Edasi tuleb öelda meelde, et vöö-
Jarg. lhk. 7.

Eestlane juhib Skagenis taani kalaekspordi

GÖTEBORG (EPL) — Aastal 1961 startis Skagenis, Taanis, AB
NORDHAV (Svensk Andelsfiskeri) ja Blekinge Andelsfiskeri ühinemise teel
kuulunud ettevõtte) ekspord-ettevõttega SA-FISK A/S, mis on nüüd
suurimaks ettevõtteks Skagenis 150 teenistujaga ja läbikäiguga möödu-
dunud aastal 50 milj. Tkr. Selle ettevõtte sheffiks on eestlane Ernst Nii-
tpeid, kes oli varem Svensk Andelsfiskeri ekspord-sheffiks Göteborgis.
Ajakiri "Svenska Västskustfiskaren" avaldas hiljuti pikema intervjuu
Ernst Niiitpeidiga, kes on olnud 6 aastat SA-FISK A/S juhatajaks ja
"hingeaks" Skagenis.

Ernst Niiitpeid

— Kui me algasime, võtsime üle
Svensk Andelsfiskeri vanad ekspord-
konnad, ütles Niiitpeid. Aga aastate-
ga oleme saanud juure ka uusi väli-
smaa-kundeid. Oleme suurendanud
turgu Euroopa kontinendil ja meil
on ostjad USA-s ja Austraalias. Hee-
ringa kõrval, mis on 70-75 protsen-
ti kogu kvantiteetvõlmist, on üks
suuremaid artikleid kallimaja-filee,
samuti makrill, tursk, kilttursk (kol-
ja) j.m. Suurimaks heeringasostjaks
on Lääne-Saksamaa. Me eksporteerime
ka värsket kala, aga suuremalt
osalit siiski külmutatult ja fileeritult.

— Kui Taani ühinemine Euroopa
ühisturuga teostub, siis muutub meie
positsioon veelgi tugevamaks, ütles
Ernst Niiitpeid m.h. Ta nendib ka
häid liiklusvõimalusi Euroopa konti-
nendiga.

Intervjuueeria märgib, et Niiitpeid-
lu päeval juhtimisel on võimalik
tutvuda tootmisloogiga ja saada huvi-
vut ülevaade tegevusest. Suures
tootmisloogi-hallis võtab heeringa
töötlemine oma alla suurima ruumi.

Siin on 20 floorimismasinat. Ka-
Jarg. lhk. 8.

EESTI OOPER Sigtnas

SIGTUNA (EPL) — Sigtnas St.
Peri aulus esitati katkeid eesti
ooperist "Vikerlased", mis omal
ajal oli "Estonia" repertuaaris ja
mille komponerjaks on Evald
Aav. Sigtnas on kavatsus tulevi-
kus kogu ooperit, mis käsitleb ees-
ti viikingite retke Sigtnasse, la-
vastada.

Juta aariat laulis Inga-Grethe
Brichy-Jonsson. Juta on ooperis ees-
ti ülikuu tütar, kelle rootslased rõvvi-
d ära võitles eestlastega Sigtnas.

EPL

31. märtsil 1971

Uus antisemitism

Kaasa aastaid pärast sõda hellitas maailma avalik arvamine juute, kes ju olid olnud peakannatajad Hitleri rassipoliitika. Iisraeli riigi loomine oli selle taustal nagu midagi loomulikku, kompensatsioon kannatuste eest. Pärast kaht aastatuhandet said juudid tagasi Palestiina, kust suur enamus neist oli generatsioonide jooksul välja rännanud paljudes maades üle maailma, siiski kunagi kaotamata oma usulist ja kultuurilist eripära. Kui nüüd paar aastakümnet hiljem, tuleks kõne alla sellise uue riigi loomine, siis osutuks see kahtlemata võimatuks, kuna nüüd on ilmnunud ja ka tookordse otsuse negatiivsed küljed: araabia nationalismi parandamatult haavad Palestiina etnilise koosseisu muutumisega taas juudiriigiks ja sellega on tekkinud "igavene sõda", kus araablaste eesmärgiks on hävitada uues juudiriiki. See ei ole aga nii kerge, sest uus riik on mädanud erakordset vihatite, ülestiitumise, tahet ja hinda eest ennast kaitseda ka ülejõu vastu. Kahe ja poole miljoniline rahvas seisab neljakümne miljoni araablaste vastu, keda toetavad 250 miljonit venelast.

Venelased on need, kes kõigi vahenditega püüavad juutide ja araablaste uuest vaenuvahekorraast jätta profiiti ja olles saavutanud esimesi julgustavaid tulemusi, on nad kogu oma prestizhiga astunud Iisraeli vaenlaste hulka. Selle konflikti abiga on N. Liidust äkki saanud Vahemere riik baasidega Araabia maades ja tugeva laevastikuga, mis ühtlalt polit tühendab naart ümber Lääne-Euroopa lõunatiiru, teiselt poolt aga avab arenguteid sügavasse Aafrikasse, senini lääne poolt valitsetud Lähis-Lääne olüvjalajale ja sealt kaudu tugevdatud haaret Pärsia ja isegi India-Pakistani suunas. Araablaste oma fa-nastaalises nationalismlis ei ole naga märganudki, et nad juba on pooltel teel satelliidistumisele. Pärast rasket lüüsamist nende endi poolt provotseeritud kuuepäevavälksõjas, on nad ilmselt veendunud, et probleemi Iisrael saab lahendada siiski vaid Moskva ja ilmselt nad usuvad, et pärast eesmärgi saavutamist neil õnnestub taas vähendada "sõbra" ülepeakasvatmist.

Moskva mängutulekuga on Iisrael saanud juba teistlaadi vaenlase, kui seda olid nõrgad Araabia riigid. Mitte ainult sõjalises mõttes, vaid ka rahvusvahelises avalikus arvamises, UNO forumil jne. N. Liit midugi kannab teatud riisikot ka sõjavõimalustega arvestades, kuid ilmselt taotleb ta oma eesmärgide saavutamist pikemas ajavahemikus teistlaadi survega. Nii on Moskva juba mõnda aega tolmul alt välja toomas vana Hitleri poolt edukalt kasutatud antisemitismi relva, mis on ümberriistitud "antisionismiks" ja mille suhtes hoolega püütakse vältida, et see on sootuks midagi muud kui antisemitism. Ometi käimasolev kampania idariikides on peaaegu identne Hitleri samatoalise propagandaga. Karikatuurid on eriti toored. Kuigi ametlikult väidetakse, et Iisraeliga ja sionistliku liikumisega, on selge, et kogu kampania tabab sama ajal ka rahvast ja rassi. On huvitav selle juures konstateerida, et Moskva signaalid on kiiresti kajastunud lääne vasaakr-muuluses. Ka siin Rootsis, kus kum-mekond aastat tagasi vaevalt keegi juute puudutas, kartuses saada

antisemiidi templi, on nüüd radikaliseeritud aasjaks olla juutide ja Iisraeli vastu ning seista "vaeste kannatavate araablaste" poolt. Sa-javad siidistused, et juudid kasu-tavat "natsi-meetodeid" okupeerit-ud aladel, nad olevat "USA-lakeid" jne. Selle juures on kogu maailmale selge, et Iisrael võitleb praegu oma olemasolu-võitlust.

"Vaesed araablast" nõuavad Iis-raeli tagasiõmbumist välksõja-s vallutatud aladelt ennesõjaajastesse-s piiridesse, mida nad aga oma-korda keelduvad tunnustamast. Araablaste keelduvad üldse israe-liitidega olse kõnelemast, sest nen-de seisukohalt ei ole Iisraeli üldse-olemas. Seega on neil kui kaotaj-ajal, tegelikult võitja ultimatiivne-atiitüid ja nagu öeldud, seda vene-lastega ja nende relvadega selja-taga. Ja nüüd üha tugevamini ker-ka-va maailma avaliku arvamise-ka selja taga, kes üha rohkem asita-takse üles Iisraeli vastu. Seda noort-riiki kujutatakse kui mingit maail-marahu ohustajat, kui ta tingimus-elt ei alistu ja teadlikult teed ei-tee isenda likvideerimisele. Para-ku ei julge USA, kes takistusteta-venelased lasi Vahemerre, seista Iisra-eli selja taga sama tugevalt kui N. Liit seisab Araabia riikide- seljataga.

KLA

Ebasportlik?

Rootsi ajakirjanduses heideti shveitslastele ette, et need jäähoki maailma-meistrivõistlustele Bernis reageerisid "ebasportlikult" — pub-lik teatavasti hoidis N. Vene ja USA vahelises matshis väga selgelt amerikalaste poole. "Skandaalselt", arvasid mõned spordiajakirjanikud. Võisime hiljem tähele panna, et neutraalselt hoidis ka Vene-Tsheh-i matshis tshehhide poole. Mats-his, kus okupandid ja okupeeritud- jõud proviisid.

Kahtlustused shveitsi publiku "poliitilises" tohiks olla ülearu- sed, kuna siin Rootsis on juba mõn- da aega sporti ja poliitikat segatud. Tuletagem vaid meelde, mis juh- tus Bistadiis tennisivõistlustel. Kui nüüd nõutakse, et jäähoki peaks- olema väljaspool poliitikat, siis tu- leks loogiliselt nõuda erapooleitust- kõigil spordialadel. Või kui siis- tennesis demonstreeritakse Lõuna- Aafrika mängijate vastu, siis tohiks- olla lubatud demonstratiivsus ka- venelaste vastu, kui vaid meelde- tuleb, et nad sündinud Prahas, Ungaris, Balti riikides jne. Mitte ainult Shveitsis, vaid ka Rootsis.

Pilkamine?

Mõni aeg tagasi andis Rootsi te- levisioon edasi programmi Lääne- Berliini kohta, mida nimetati "su- reks linnaks". Programm äratas oma erapooletusega ja Ulbrichti- Berliini sõbralikkusega seda roh- kem tähelepanu, et see oli nime- tatud "dokumentaarseks". Protesti- torm — protesteerijate hulgas olid- ka eestlased — suubus lõpuks asja- arutamisega Radionämmendis, rin- gähäälingu ja TV tegevuse kõrgemas- järelevalveorgan, kus kinni nalu- tati, et programm on tugevalt ühe- külgsel tendentsiga ja indoktrine- riva ladiaga.

See otsus nähtavasti ei heiduta- nud vasaakr-muulusi televisioo- ni programmikorraldajate hulgas. Vastamata hukkamõistule oli "su- re linn" äkki uuesti kavas kordus- programmina, ära oli võetud ainult- selle tutvustamine "dokumenta- alfilmina". Oli ilmselt, et programmi- tegijad tahsid selle vembuga pil- gata Radionämmendit. Kuna kavas- se võtmine toimus lubi hega enne- saatmist, siis oli TV kõrgemal

Sõjaohust Euroopas ei tavatseta- kõnelda, kuna selleks näib puudu- vat põhjus. Välispoliitilises läkitu- ses ameerika kongressile võtab pre- sident Nixon küsimuse siiski üles- seletusega, et kuigi sõja lähedalo- lek Euroopas pole usutat, peab- ometi ette nägema võimalust, et- see võib tulla. Varssavipakti sõja- väeline jõud on viimase aastaküm- ne jooksul kasvanud ning jatkab- suurenenist. Sõjajärgne Euroopa- on pidanud läbi tegema paljusid- kriise ning ka uued kriisid on väi- malikud. Seepärast otsustati NATO- nõupidamisel möödunud detsem- bris astuda samme, mis kindlusta- vad mitte ainult vastaspoole üldi- se kallaletungi tõrjumist, vaid soo- dustavad hakkamasaamist ka väi- semate agressiivsete aktsioonidega, olgu need tekkinud kas juhuslikult- või valearvestuse tagajärjel.

NATO liitlaste julgeoleku kaitsel- põhialuseks Ühendriikide tahe ka- sutada nukleaarset kaittemaksu- vastaspoole kallaletungi korral. Kuid tänapäeva uue strateegilise- olukorra tingimustes ei või see- enam jääda ainsaks peateguriks, sest tuumrelvade hävitustöö oleks- vastastikune. Alternatiiv ei pea- piirduma ainult väikiluga kapitu- latsiooni ja koheste tuumasõja pu- kemise vahel. Ent üksnes toetu- mine konventsionaalsetele jõudu- dele võiks tekitada atakeerija ar- vasmist, et me oleme võibolla val- mis leppima teatud territooriume- kaotusega ning ei võta midagi eri- list ette. Teistest küljest, üksnes- toamine tuumrelvadele võiks viia- väitimatult ja mitteväljaliku hävitu- seni väga suure mõõdus, mida- peaks katsuma vältida. Seepärast- on NATO üksmeelselt asunud sei- sukohale, et tal peab olema jõudu- sed, mis on võimalised tõrjuma ka- llaletungi enne üldise tuumasõja lä- ve. See eeldab NATO konventsio- naalsete jõudude moderniseerimist- nõnda, et nad on võimalised mo- bilisatsiooni kiiresti läbi viima.

Oma majandusliku tugevuse ko- haselt hinnatuna on NATO sõja- väeline potentsiaal silmapaistvalt- suurem kui Varssavipakti oma. USA ja tema liitlased on rahvus- liku toodangu poolest kolmekor- des ja rahvastiku arv poolest ka- hekordses ülekaalus. Aga konvetsio- naalsete sõjajõudude seisukohast- on poole vahetored Euroopas siis- ki palju piiratum. NATO aktiivsed- veldad on rahu ajal ligikaudu võr- veldavad Varssavipakti omadega. Mobilisatsiooni läbi viies on NATO- võimaline välja panema suuremaid- vägesid kui Varssavipakt. Aga geo- graafiline lähedus ja erinevused- sissetungimise süsteemis annavad- Varssavipaktile märgatava üleka- lu mobilisatsiooni läbiviimisel kiire- mini kui NATO-s.

Praktiliselt on sellest tehtud kõi- gepealt järeldus, et NATO peab- olema valvas kõige suhtes, mis vih- jab eelolevale kallaletungile, nõn- da et ta võiks oma mobilisatsioo- ni võimalikult kiiresti läbi viia. Tei- seks suurendab NATO oma kon- ventionaalset heidutusvõimet, kõr- valdades vastavalt seniseid puudu- si liitlasvägedes. Edasi tahetakse- kanda hoolt küllaldaselt taktikalise- ja strateegilise nukleaarheiduse- säilitamiseks eest täiendavalt oma- konventsionaalsetele jõududele. Vastavad konventsioonid liikmes- riikide vahel käivad eriti küsimu- ses, kuidas määrata kindlaks tak- tikalist tuumrelvade täpselt rolli- nende rakendamisel.

Olukorrast Euroopas kõneldes

juhtkonnal võimalust vahele astu- da ja ka ringhäälingu üldjuhtkon- nal. Need ei reageerinud. Nüüd- reageerib avalikkus ja küsib: kuid- suur on radiomajats respekt Ra- dionämmendi vastu? Jah, kas on- üldse võimalust taastada erapoole- tusa mõeldud eetrimediuumis ava- likku indoktrineerimist?

meenutab president Nixon, et eelar- velistel põhjustel on mõnel poolt- avaldatud soovi USA vägede taga- sitõmbamiseks või nende vähen- damiseks sümboolse määrani. Kok- kuleppel liitlastega on president- siiski otsustanud mitte ainult säili- tada ameerika vägesid Lääne- Euroopas, vaid neid isegi täiend- da, enne kui vastastikusel alusel- vastaspoolega. Nixon on nimelt- veendunud, et kui teistsi talitada, siis poleks ei liidu strateegia ega- ameerika kohustus ja lääne ühte-

hoid usutavad. Mingi näiline ko- halolek ei teeniks eesmärgi, ütleb- Nixon. USA oluline panus — üm- marguselt 25 protsenti NATO ra- huagasetest vägedest Kesk-Euroopas — kindlustab kohase strateegia- paikapidavuse. See võimaldab üht- lasi leida liidu kaitsel midagi muud- kui toetumine tuumasõja ähvardu- sele. See on ka aluseks usalduse- le liitlaste vahel, liites Euroopa- kaitses kolku ühise strateegiaga ja- Ühendriikide nukleaarjõuga.

A.K.

REFLEKSID

■ **ROOTSIS ON KAHELDUD**, kas- praegusest kroonprintsist Carl Gus- taffist kunagi kuningat saab, nii na- gu nüüd sinne ühiskond vasemale- nihkub. Selles kahtluses peeti isegi- vajalikuks lükata edasi kroonprints- i täisealiseks kuulutamise aega 25. elu- aastani. Vasakpoolsetes ringkondades- on käinud propaganda kuningajär- guse vastu, m.h. väidetakse, et troo- nipärjaja ei vastavast kvalifikatsioo- nidele oma vaimuannete poolest.

Nüüd siis on aga Carl Gustaf äkki- 25-nda sünnipäeva ees ja ta ise on- üllatunud avalikkust rea avalike- konfrontatsioonidega, kus vastaspoole- on ajakirjandus ja muud massme- diumid, ka ringimad kuninga-insti- tutsiooni vastased. Alguse tegi Af- tonbladet, kes oma lugejail lasi esi- tada igasuguseid võimatuid ja väi- malikke küsimusi, millestest siis toi- metus valis teravaimad ja esitas in- tervjuerimise korras kroonprintsile. Kes nendele kõhklematult ja otseko- heselt vastas. Mis peanagi: imponeeri- va kindlusega ja intelligentsiga. Ku- ningavastased Aftonbladeti lugejad- said oma lehe kaudu pildi Carl Gus- taffist kui taibukast noormehest, kes- oma ea kohta on erakordselt küps- ja hästi ette valmistatud. Mees, kes- ei vasta halvemini kui ühelt riigimehelt- ja riigipealt oodatakse.

■ **KUNINGAKODA ON ILMSALT** jätnud kroonprintsit enda hoolets- jätta tema suhted rootsi rahvaga ja- avalikkusega. Ilmselt kindlustundes, et ta omal käel saavutab parima kon- takti ja et ta on tõeliselt võimeline- ise oma asju ajama.

"Hooldamine" tema suhtes vähenes- tunduvalt, kui ta mõõdunduud aastal- televisiooniintervjuus oma asjad- suurepäraselt ja kindlalt ära ajas ja- rootsi rahvasse kahtluse külvas, kas- siiski kroonprints ei isku vastu suu- natud propaganda ja ole lihtsalt laim- ja tagakiusamine. See mulje on nüüd- mitmeti tugevnenud. Ühelt poolt- kroonprints ei ettevalmistusse kuulu- vates ühiskondlikes kokkupuudetes- töötajatega kõige mitmekülgsemalt- aladelt, kus ta on alati osutanud kiir- re reageerimisvõimet ja oskust asju- öieti näha. Kui näit. ühes pangas- kroonprintsile raali operatsioone- tutvustav asjatundja kogemata esinemi- särrituses eksitusse tegi, siis kõikide- üllatuseks oli just kroonprints ise.

Peking ostab USA-lennukeid

NEW YORK (EPL) — Kommu- nistlik Hiina on avaldanud soovi- osta Ühendriikidelt moodsaid reak- tiivlennukeid 400 miljoni inglise- naela väärtuses.

Senini on punahiinlased lennukite- ostmiseks pidanud läbirääkimisi ing- lastega. Nüüd on nad aga äkki osuta- nud huvi ameerika Boeing 707 ja- Douglas DC-8 lennukite vastu, mil- listega hiinlased kaevavad avada- lennuliinid läbi Pakistani Jugoslaa- viasse. Müügi teostamiseks peavad- aga USA firmad saama valitsuse nõu- solekku.

kes hiljem vaikselt küsis, kas see- siiski teistsi ei ole, näidates ka sel- keerilisel alal täpselt orienteerimis- võimet. Kroonprints erialadel ju- hendajate hulgas on olnud ka eest- lasi, kel on temast jäänud parim- mulje.

■ **SUNNIPAEVAGA ÜHENDUS** toimus Stockholmis lossis pressikon- verents, mida nimetati humorii pär- ast ka vanaja kodu õpitud tead- miste kontrollimise eeskujul ka "kat- sumiseks" (husförhör). "Katsujad" olid nii oma maa kui välismaa aja- kirjanikud ja mitte kihelkonnavaik- mulik, nagu vanasti.

Reuter, The Times, Associated Press, Dagens Nyheter, Aftonbladet, Expres- sen ja paljud teised olid ülekuulaja- te hulgas. Kas oled sõitnud allmaa- raudteega? Mida ütled, kui Sulle- ütletakse "Sina"? Kas usud Jumalat? Mis saab siis, kui kuningas ära- kaotatakse? Kas kuningas võib minna- diskoteeki tantsima? Küsimusi oli- nii tõsiselt kui naljaks mõeldud. Kroonprints ei lasknud end heiduta- da. Ka siin andis ta selged ja mõist- likud vastused, mis alla kriipsutasid- tema kaasegelsel demokraatlikku- mõlemisviisi. Ta oli sõitnud allmaa- raudteega, ta pidas sinatamiski too- mulduseks (kui sellele Rootsi teoks- inglise "you" sisu), oli valmis tantsi- ma diskoteekis ja pidas üsna küsi- must igat inimest intimeks süda- measjaks.

Iegi kuningavastased lehed kon- stateerisid: "Ta saab hakkama oma- tööga, kui ta saab kuningaks".

Nii siis võib juhtuda, et kui va- na kuningas kord enam ei jaksa, as- tub tema asemele Carl XVI Gustaf. See on aga võimalik alles pärast 1. maid, kui 25-es sünnipäev on peetud- ja volitus on käes kuningat tema- äraolekul asendada. Sinnani teeb se- da prints Bertil, Carl Gustafi onu.

KJ

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhon Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi MoorToimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
sissekäik Kocksgård 3
Address: Box 16320,
103 26 Stockholm 16.
Telefon 21 84 46Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/147 72
Tellimispostigiro nr. 28650
Kuulutussarvete postigiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm.

Tellimishinnad:

Aasta kr. 129-
Termin (4 kuud) kr. 45-
Kuu kr. 12-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS ABTrükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1971
soleku.

Hallstein: Euroopa Unioon võib teostuda 10 a. jooksul

Peaferendrid Kehlil: Euroopa Liikumise esimees ja end. EEC president prof. Walter Hallstein, konverentsi juhataja ja Euroopa Ründe esimees Rudolf Wollner, dr. Otto von Habsburg, Austria Habsburgide troonipärija elab praegu Müncheni lähedal, on Pan-Euroopa uniooni president ja tegev autorina ja publitsistina. Euroopas on rida parteisid ja ringkondi kes dr. Otto von Habsburgi soovivad näha esimese Euroopa presidendi kohal. Ta se arvab, et tema keiserlik päritolu on talle vaid praegu miinuseks sellisele ametikohale kandideerimisel.

Strasbourg'is ja Kehlil lahutab vaid Reini jõgi. Sajandid läbi olid need linnad sõjalisteks bastioonideks üksteise ründamiseks. Nüüd on Kehl muutunud Strasbourgi eslinnaks. Kui Strasbourg on Euroopa ühinemistööde prantsuskeelse pealinnaks, siis Kehl tahab kujuneda selle saksapoolseks vastandiks, kus juba rida Euroopa probleemidega tegelevaid asutusi asukohta on leidnud. 1969. a. Saarbrückenis elu kestnud Euroopa Aktsioonikomitee-Euroopa Ründe — kavatses Kehlil oma permanentse büroo luua. 13.–14. märtsil toimus siin aktsioonikomitee järjekordne konverents, millest osa võttis sadakond delegaati kogu Euroopast. Rootsi võitsid sellest osa Lääne-mereühingu esindajad dr. Birger Hagrüd ja Arvo Horm, kes kuuluvad aktsioonikomitee juhatusse.

Euroopa Liikumise esimees prof. Walter Hallstein esitas sisejuhatava ettekande Euroopa ühinemistööde praegusest seisust ja toonitas, et areng siin on praegu dünamiline ja kiire. Euroopa ühisturg ja teised praktilised koostöövormid on mõeldud aastakümnetega juba niivõrd väljendatud ja stabiliseerunud, et euroopa poliitikutel peatahelepanu praegu on suunatud lõppesmärgi kavandamisele: Euroopa föderatsiooni loomisele.

Hallstein oli veendunud, et juba selle aastakümne lõpuks on loodud niivõrd Euroopa parlament kui ka Euroopa valitsus. Areng selles suunas toimub praegu neljas dimensioonis.

1. Ajaliselt on ühisturu riigid hääks kiitnud Luxembourg'is peaministri Pierre Werner'i kava üksikute arengumägede ajalise pikkuse osas 1971.–1980. See ajatabel näeb ette, et 1973. a. on saavutatud kokkulepe, mille kohaselt astmelises arengus luuakse Euroopa majandus — ja vahutua-union, millega valmis jõutakse e1980. a. Paralleelselt sellega toimuvad eeltood Euroopa parlamendi ja Euroopa valitsuse loomiseks. Hallstein rõhutas, et kõige olulisem selles arengus on, et Prantsuse president Pompidou on poliitiliselt Werner'i kava hääks kiitnud, nõudes vaid väiksemad muudatusi.

2. Ruumiliselt tuleb eeldada senise ühisturu kuue liikmesriigi suuremist juba varsti liikmeteks. Lääbrääkimised toimuvad praegu laial rindel ja igas suunas. Aastakümne lõpuks on Euroopa arvatavasti juba tihedalt kokkukäevunud majandus-, vahutua- ja tolliunion, üksikriik ka riigid siia kuuluvad liikmetena või assotsieeritudina. Seejuures tuleb kogu aeg tihedalt kontakt hoida ikkustatud Euroopa osaga.

3. Kolmas ühinemisdimensioon on funktsionaalne. Euroopa kaugele edasi jõudnud ühinemistööde majandus- ja tehnilistel aladel. Neile aladele peab nüüd lisanduma välispoliitika ja kaitsepoliitika ühtlustamine, vastavalt Davignon komisjoni ettepanekutele ja ajaplaanile. Paralleelselt sellega toimuvad läbirääkimised sõjatu, sotsiaal- ja kultuurpoliitika integreerimiseks.

4. Neljas dimensioon on organisatoorne. Esmärks on poliitiline uniooni loomine, euroopa parlamendi ja valitsusega, kusjuures arengutap-

pideks siin on lahtisemalt konföderatsioonil super-natsionaalsete elementide tegevdamisega järk-järgult üle minna täielikule föderatsioonile.

Prof Hallstein rõhutas, et kui ta arvestab Euroopa uniooni valmishitumist juba selle aastakümne lõpuks, siis on see optimism tingitud peamiselt sellest positiivsest suhtumisest, mida Euroopa avalikkus ja eriti Euroopa noorus viimastel aastatel on osutanud senist kiirema Euroopa ühinemistempo vastu.

Viimane suur opiniooniuurimine, mis eelmisel aastal teostati kuue riigi raamides, näitas üllatavalt, et 74 prots. Euroopa noorust pooldab euroopa uniooni loomist juba selle aastakümne lõpuks. Üle poole samadest noortest pooldab samuti ühise Euroopa raha loomist. Huvi Euroopa föderatsiooni vastu on kasvanud kiiresti ka ikkustatud Ida-Euroopa maades.

Avaliku arvamise seisukohalt ainu-keks nõrgaks piirkonnaks on praegu Skandinaavia, eriti Rootsi. Moskva Euroopapolitiika aktiivsus praegu on samuti tingitud kiirest arengust Euroopas. N. Liit püüab otse meeleheitlikult seda arengut täieliku uniooni suunas veel viimasel minutil! kuidagi pidurdada ja takistada, selleks kasutades eriti ka bilateraalseid läbirääkimisi Bonniga. Ühine ja ühtlustatud Euroopa välispoliitika ka Ida-Euroopa osas, see on mida Moskva praegu kõige rohkem kardab ja igati takistada püüab.

"BREZHNEVI-DOKTRIIN OHTLIK KA NEUTRAALSE-TELE"

Euroopa Nimiguste Komisjoni liige ja Viini ülikooli professor Ermacora refereeris Ida-Bloki euroopa-kontseptsioonist ja Brezhnevi doktriinist. Referent toonitas, et Brezhnevi doktriin hädasti seisneb selles, et selle taga peitub Moskva rahvusvahelise õiguse nõu kontseptsioon, mis püüab anda legaliteedi ja marksistliku õigusteorieetilise põhjenduse N. Liidu praegustele ja tulevastele interventatsioonidele ja vallutustele. Selle aluseks on tees, et kommunistlike riikide sõjaline interventioon on põhjendatud kui kommunistlik kord teatud riigis on hädaohustatud. Esialgselt kehtib see doktriin riikide kohta, mis asuvad Moskva ikestustsoonis või otseselt selle piiride taga

Oma edasises arengus võib seline doktriin ja marksistlik õiguskontseptsioon olla aluseks aga ka interventsoonideks juba teistes riikides ja piirkondades. Näiteks kui ommunistlikud parteid võetakse valitsuse koalitsioonidesse Itaalias, Prantsusmaal, Soomes või mõnes teises riigis, valitsuse ümbermuudamist tõttu aga valitsustesse sunnitakse lahkuma. Siis võib tekkida olukord, kus Brezhnevi doktriin võib olla aluseks niivõrd poliitiliseks, majanduslikuks või ka sõjaliseks interventsooniks. Moskva poolt.

Rahva tahe, valimised ja demokraatlike parlamentide seisukoht ei määgi siin mingit rolli, kuna Brezhnevi doktriini kohaselt kommunistlik kord ja rezhim on siis hädaohustatud, kui seda sellisena defineerivad kommunistlike parteide funktsionärid, mitte rahvas või parlament. Siin peitub Brezhnevi doktriini hädasohtlikkus kõigile N. Liidu piiririikidele ja Euroopale üldse. Kõigepealt tähendab see väljaspool kommunistlikku blokki hädaohu Austriale ja Soomele, kes omavad eriklauslita tapinguid Moskva.

Edasi võib Brezhnevi doktriin rakendamisele tulla Euroopa neutraalses riikide vastu, nagu seda on Rootsi ja Šveits, eriti kui neis riikides peaks tekkima vaakum või nõrgenemine sõjaliste kaitsejõudude osas.

Brezhnevi doktriin võib aga kergeti rakendamisele tulla ka Saksa vastu sõlmitud bilateraalsele pakitide alusel. Euroopa julegeolekoonverentsiga püüab Moskva Euroopas luua poliitilist olukorda ja lepingute süsteemi, mille raamides selle doktriini rakendamiseks oleksid avaramad võimalused.

PEKINGI OFENSIIVI IDAS JA LÄÄNES

Dr Otto von Habsburg refereeris "Hiina Ida-Lääne konfrontatsioonis". Austria Habsburgide troonipärija elab praegu Müncheni lähedal ja tal on õigus läbi külastada ka Austriat. Ta on viimastel aastatel kirjutanud rea raamatuid Euroopa ja Aasia teemadel. Ta saabus hiljuti tagasi pikemalt Aasia reisilt. Referent toonitas, et Peking on mõned kuni tagasi alanud uut välispoliitilist ofensiooni. Hiina

Iisrael valmis end kaitsma ka tuumrelvadega

TEL AVIV — Pärast vaherahu lõpetamist Kesk-Idas on Suessi kanal ääres tekkinud ebakindel olukord ja keegi ei oska ette arva, mida toob lähem tulevik. Diplomaadid töötavad kulisside taga energiliselt Egiptuse ja Iisraeli vahel kokkulepete saavutamiseks, et leida mingit kompromissi, kuid praegu on väljapaat selleks kasinad. Samal ajal on aga Suessi ääres mõlemad pooled valmis koheheit võitlustegevust alustama kui läbirääkimised ja kokkuleppevõimalused ei anna tulemust.

Lääneriikide ajakirjanikud, kellel on võimalus olnud viibida Suessi kanali ääres, kinnitavad, et Egiptuse poolele on koondatud umbes 90.000 sõdurit, kes on varustatud SAM-2 ja SAM-3 tüüpi õhutorje raketidega ning kaugdistantsi kahuritega.

Lisaks sellele on egiptlased saanud venelastelt eriti suure laskokaugusega kahureid, millele mürsd kuulavad ligemale 100 kg ning mis paisatakse kuni 30 km kaugusele.

Iisraeli ohvitserid väidavad, et egiptlaste arsenal on ka venelastelt saadud raketid, millede lennukaugust arvetakse 67 km.

Iisraeli luureandmetel on egiptlaste kaitse süsteemi välja chitanud vene süsteemi kohaselt. Selle süsteemi kohaselt asuvad esirinnas 203 mm kahurid, millede taga teises liinis on SAM-2 ja SAM-3 tüüpi õhutorje raketid.

Õhutorjeraketid asuvad umbes 12 km kaugusel Suessi kanalist.

Mõlemat tüüpi raketid on võimalised tabama kõrgel lendavaid lennukeid, kuid SAM-3 on varustatud sellele lisaks veel erisadmetega madalal lendavate lennukite tabamiseks.

Nii juudid kui egiptlased tegevdavad pidevalt oma positsioone, kaevates tankitorje kraave ja seades üles okstraattõkkeid. Kanali ääres on iisraeli üksused pidevalt häireolukorras, et olla valmis igaks ootamatuks. Soomusmasinad asuvad varjatud kohtades ja pealiskaudsel vaatlusel ei paista nad kusagil silma.

Iisraeli ohvitserid kinnitavad, et neil pole enam mingisugust vajadust tankidega edasi-tagasi manööverdada, kuna iga soomusmasina koht on juba kindlaks määratud ja iga tanki meeskond on teadlik mi-

da ta peab võitlustegevuse uuesti puhkemisel tegema.

Vaatamata pinevale olukorrale kuulgeb elu Iisraeli linnades siiski normaalselt, väljaarvatud piiriäärsetes rajoonid. Ooelu käib täie tempoga ja linnades on kõik restoranid, kinod ja teatrisaalid avatud.

Politsei- ja sõjaväe võimud peavad siiski alalise valve all lennuvälja, ning raudtee- ja bussijaamasid, kartes araabia terroristide võimalike pommitataate. Välismaalasele ei jää mingit kahtlust, et iisraeli rahvas on vajaduse korral valmis võitlema kogu Araabia maailma ja N. Liidu vastu, lootes sel puhul abi Ameerika Ühendriikidelt.

Ning mõned iisraeli ohvitserid lähevad isegi nii kaugele, et nad lubavad tarvituse võtta tuumarelvadega kui see vajalikuks osutub.

B. Nerman audoktor

Münchenis töötab juba paar aastakümnet Ukraina ülikool eksiliselt, mille tegevkuulud kaetakse teostuseks saksa asutuste poolt, eriti aga ukrainlaste endi fondide abil vabas maailmas. Ülikool valis juba eelmise aasta sügisel prof. Birger Nermanni oma audoktoriks.

Mai keskkel sõidab prof. Nerman Müncheni, kus ta esineb teadusliku ettekandega Euroopa ajalooliste piiride kohta ja kus toimub audoktori diplomi ülendamine pidulikul aktusel.

● Göteborgis tähistas 25. märtsil oma 50-ndat sünnipäeva hr Leo Luht.

isoleerimine välispoliitiliselt on ilmselt mõeldas, seda tõendab Pekingi suur aktiivsus praegu kõigil kontinentidel. Hiina kavatses ilmselt edaspidi mängida suurt rolli maailmapoliitikas.

Hiina sise- ja välispoliitikal on väga palju ühist kunagise natside Hitleri-poliitikaga, samuti kui tänapäeva Hiina ühiskond ja rezhim on väga lähedane natsi-perioodi Suur-Saksamaa poliitikaga.

Peking mängib praegu Ida-Euroopas suurt rolli. Tirasant Albanias lähtuvad Pekingi raadiosaated ja propaganda Ida-Euroopasse ja N. Liitu ei ole suunatud massidele, nagu Vaba Euroopa ja Ameerika Hääle raadiosaated, vaid kommunistlike parteide juhtkonnale ja kaadritele. Selle tõttu on ka Pekingi propaganda mõju kommunistlikus blokis väga suur. Peking räägib kommunistidega nende omase keeles. Moskva kardab praegu Pekingi raadiosaateid ja propagandat palju rohkem kui USA-st ja Euroopast lähtuvat nn "anti-kommunistlikku" propagandat, mille mõju kommunistlikele juhtkonnale ja bürokraatiale on õige väike.

Referent soovitas, et Euroopa vabad rahvas senisest rohkem tütaks koos vaba Aasia rahvastega. Japanist kuni Austraaliast on Aasia tekkinud jigi 300 milj. inimesega suur vabade rahvaste tsoon, kes osib koostööd demokraatliku Euroopaga.

Euroopa ise ei ole aga seda koostööd vabale Aasiaga senini mitte andnud ega pakunud. Samal ajal kui Moskva, Pekingi ja ka USA välispoliitika on praegu globaalne, on Euroopa oma väliskontaktide piiralt lokaalne ja nõrkade bilateraalse-

te kontaktidega. Siin tuleb olukord kiiresti muuta. Euroopa ei saa end eraldada maailmapoliitikaast, aga ainult ühinenud Euroopal on mõju ja kaal selle mõjutamiseks.

EUROOPAL EI OLE VAJA JUOGLEKUKONVERENTSI

Basile Nachrichten peatoimetaja prof. Dürkmatt refereeris Euroopa julegeolekukonverentsi kavast ja vaba maailma julegeolekust. Ta toonitas, et kuna Euroopa riigid omavahel kunagi ei kavatsen enam sõdida, siis ei vaja nad mingit julegeolekukonverentsi oma julegeoleku huvides.

Julegeolekukonverentsi idee on Moskva katse oma vallutusi idas legaliseerida, Euroopa ühinemistööd takistada, kaost ja segadust Euroopas tekitada ja bilateraalse läbirääkimistega Euroopat ainult lõhestada.

Ei ole õige, kui Saksamaa peab bilateraalseid läbirääkimisi tsentraalselt juhitud ja maailma-hegemoniat toetlevala Moskva. Moskval tuleb vastu asetada Euroopa koordineeritud poliitika ja nõudmised. Saksamaa Ida-poliitika peab olema koordineeritud kogu Euroopa poliitikaga. Aga enne kui Moskva võlde alustatakse läbirääkimisi, tulevad Euroopa enda seisukohad selgitada ja fikseerida eelkonverentside kujul.

Läbirääkimiste all selles punktis tegi Leedu minister Karvelis ettepaneku julegeolekukonverentsi asemel kokku kutsuda Euroopa rahukonverents, mis esitaks vastukaaluks Moskva kavadele Euroopa soovid rahvaste, omariiklike ja enesemääratamisõiguse rakendamiseks kogu ajaloalise Euroopa osas ja sellele rajaneva rahuliku koostöövahetora loomiseks Lääne-Ida-Euroopa vahel.

Eesti noortepäevad mais Stockholmis

Eesti Noortepäevad 20.-23. maini sel aastal Stockholmis on kujunenud tõelisteks ülerootsilisteks noortepäevadeks, kuna aina rohkem noori ja noorteorganisatsioone mieldivad ennust noortepäevadele. Eriti rõõmustav oli teade, et Göteborgi Eesti Algkool tuleb Noortepäevadele organisatsioonilises osas. Arvestades noorte soovidega on ette võetud mitmeid muudatusi Noortepäevade kavas, nii et eri üritused sobiks ajaliselt noortele.

Eesti Komitee poolt on määratud 2000.- noortepäevade esinejatele reisispendiumideks. Esialgse kava kohaselt jaotatakse summa nii, et kõigile esinejatele tasutakse teatud osa nende sõidukulust (rongi või bussiga) kodukohast Stockholmist ja tagasi. Stipendiumite suurus on eelneva seaga võrreldes suurenenud. Reisispendiumi saamiseks on vajalik end registreerida kirjalikult hiljemalt 15. aprilliks 1971 aadressil Eesti Noortepäevad, Drottninggatan 85, 111 60 Stockholm. Oleks otstarbekohane kui korraldajate kohtadelt grupisõite ning registreerimise toimuks ühiselt.

Noortepäevade raamkavas on tehtud järgmised muudatused:

a) Teatrietendus "Külmeline maailmaruumist" on üleviitud neljapäeval pühapäevale 23. mail algusega kell 11.00.

b) Peapidustus toimub algusega kell 15.00 Stockholmis Kontsertmaja suures saalis.

c) Noorte estraadidiskussioon on üleviitud neljapäevale algusega kell 18.00.

Nendele, kes seda soovivad korraldada noortepäevade ajal majutamine eesti perekondade juures Stockholmis. Majutamine soovijad teatagu sellest hiljemalt 13. aprilliks noortepäevade aadressil.

Seoses piduühtluse laupäeval 22. mail on "kireva kava" rsmase võimalus noortel talentidel instrumentaalsuuna, laulu või muul alal esin-

nemiseks. Kui Teie koolis, lipkonnas või tutvuskonnas leidub noori eesti lubavaid estraadijõude, palun informeerige neid esinemisvõimalusest noortepäevadel. Noortepäeva sekretariaat ootab isiklikku kirjalikku teadet hiljemalt 15. aprilliks 1971 ülal mainitud aadressil.

Oma osavõttu noortepäevadest noortekoori koosseisus on seni tennitud Göteborgi Eesti Algkool, Eskilstuna Täienduskool ja Stockholm Eesti Algkool. Kuhu on jäänud lipkonnad ja ülejäänud eesti täienduskoolid? Registreerimisega on kiire!

RIKS

Salga juhtide kursused odavam

Salga juhtide kursused 9.-12. aprillil Metsakodus, on arvukalt ülesandmist.

Rõõmustava uudisena selgub, et hiljem laekunud toetuste arvel on avanenud võimalus vähendada osavõtumaksu 45 krooni peale, kusjuures sõidukulud tasutakse täies ulatuses. Osavõtjate vanusepiir on 15 aastat.

■ IVAR PALJAK, vana skaudijuht, töötab nüüd Stockholmis oma salga-

KARUDE TALILAAGRIST

Karude talilaager toimus köetavas sõjaväetelgis (paremal). Kütet kulus palju ja puulõukajatel pildil — Harri Sepal, Toomas Üürikesel ja Toomas Truuvertil oli palju tegemist. (Foto: Peeter Mikkila)

Stockholmi Karu lipkonna Tasuja Harry Seppa juhtimisel. Karude koorhüüa skaudid pidasid spordinädalal Järväl oma järjekordse talilaagri skj.

Harry Seppa juhtimisel. Karude koorhüüa skaudid pidasid spordinädalal Järväl oma järjekordse talilaagri skj.

hoolimata viidi läbi põnev õine luuremäng. Tuju oli hea ja omavalmistatud toit maitses kõigile suurepäraselt.

Noorte laskurite laager Meeskond Kanadasse 1972

Sõdertäle Eesti Laskesport Klubi koostöös Eesti Noortetööklaadab käesoleva aasta kevadel Sõdertäle, klubi kaunil metsalaskerajal laskesportilaagri. Laager on kahepäevaline ja elamine toimub telkides männimetsa all. Kui ilm on halb, võib ööbida jahimajakeses, kus on ruumi küllaldaselt ja soojenduseks lahtine kamin. Kahe päeva kestel viibivad noored vabas looduses ja saavad väljajõppe mitmel viisilaval laskesportil alal, mis kuuluvad rahvusvaheliste Olympiamängude kavas ja laagri puht kaheksapäevase — võimlemise osa haarab Svenska Sport-skytteförbundet poolt väljatöötatud treeningkava, mis on kohandatud laskesportlastele parimate tagajärgede saavutamiseks.

Tegevus laagris toimub meie vilunud vanade laskurite juhatusel ja lektoritena tegutsevad meie kunagised suursmeistrid. Noortel ei ole laagriga seoses erilisi kulusid, endi mureks jääb ainult sõit laagripaigale. Laager on mõeldud nii poistele kui ka tüdrukutele, kes on laskesportist huvitatud.

Kui ka mõned vanemad sooviksid koos noortega osa võtta selle huvitava ja meie rahvusliku suursportiga tutvumises, - palume avaldada oma soovi ja katsume leida selleks võimaluse — terve pere- on teretunud!

Laagris tehakse algust ka parimatest noorlaskuritest koondusmeeskonnas moodustamiseks, milline võistleb 1972. aastal Kanadas Ülemaailmse Eesti Nädalas kavas toimuvatel suurlaskevõistlustel teiste asukohamaade eesti noorte laskesportlastega.

Eesti noored — poisid ja tüdrukud! Kogunega põhjamaise männimetsa alla, et tundma õppida meie rahvuslikku suursporti, milles alal olemine saavutanud rohkem kuulsust ja meistrititleid kui ühelgi teisel spordialal. Viibime kaks päeva vabas looduses sportides ja proovides ning treenides käe ja silma osavust ning õhtul istume lõkketule ääres!

Laagrisse registreerimise lehti on laiali saadetud Eesti Noortetöö ning Sõdertäle Eesti Laskesport Klubi kaudu. Need noored, kes neid lehti ei ole saanud, võivad registreerida endid ise, saates tavalises kirjas sisse järgmised andmed:

Ees- ja perekonnanimi, sünniaeg, aadress. Ühtlasi märkida, mida peetakse sobivaimaks laagri ajaks, kas 29/30. ja 31. mai või 5. ja 6. juuni.

(Üks nendest aegadest — ehk kui on mõlemad ajad sobivad, siis võib ka mõlemad üles anda).

Noortel on võimalus avaldada oma

soovi laagri aja suhtes ja laagri täpse aja otsustab enamuse soov. Palutakse registreerida hiljemalt 1. aprilliks ühel alljärgneval aadressil: Eesti Noortetöö, Drottninggatan 85, I. 111 60 Stockholm. Ehk siis otse Sõdertäle Eesti Laskesport Klubi. Kõneldusvägen 6 B, 151 30 Sõdertäle.

Registreerijatele saadetakse selle järele kätte täpne laagri kava.

A.T

22 lähedat leerilaagri

Metsakodus toimuvasse leerilaagrisse on osavõtjaid senini registreerinud 22. (14 tütarlast, 8 poissi). Laager toimub 11. juulil — 1. augustini nii ev. luteri kui ap. õigeusu konfessioonides.

Luteri leerilõpetust annavad õpetajad Artur Kõdar (esimene nädal) ja Voldemar Tekkel (kaaks järgnevat nädalat) ning õnnistamiseks tuleb kohale ka maleva kaplan õp. Elmar Tõidsepp. Õigeusu leerilõpetust annab ülepreester Arbo Nael. On tõenäoline, et laagrisse tuleb ühe perenaesena ka Hollandi Eesti Seltsi esinaine pr. Vilma Saidlo-Belinfante.

Gaidkoor Torontosse

TORONTO (NL) — Peale edukat esinemist "Ühendaja" maailmalagris, kus lauljahiiks oli nskm. O. Kõpville, palus Eesti Gaidide Maleva juhatus populaarset laulujahi alustada gaidide kooriga, millega ta ka nõustus. Esimesele proovile oli kogunenud üle tosinat gaidi ja nüüd on koori liikmeskond juba kasvanud üle kahekümneviie.

Kui esimesel proovil olid veel hääled ebaühtlased, siis peale kuuaajalist proovide käimist on nskm. Kõpville saavutanud juba nii häid tulemusi, et Eesti Maja kohvikut külastavad inimesed, neljapäeva õhtul meelsasti istuvad eeskojas ja kuulavad kui kauniti kõlab laul klassika. Nskm. Kõpvillel põhimõtteks on, et laulame laule mis meeldivad, sest laulud mis vastumeelt, peegelduvad ka laulajate nägudel. Gaidid ise on härmiselt vaimustatud oma koorijuhist ja ülevad, et ainult selleskois koorijuhja nõustatakse rõõmsameelselt tihedate kordamistega ja parandustega.

Lend läände stipendiumid

Eesti Skautlik Noortemaleva maailmalagrist — osavõtjatele, kes Rootsis on osustanud 1972 aastal lendavad lendudega nr. 4 — 6 anda toetusstipendium 100 krooni suurus.

See makstakse välja pärast laagrit. Peale selle on 14 stipendiumi 250 krooni igakuks, mis jagatakse eripühimõtetel tõgalede järele.

■ MALEVA LAAGRISSE, mis on kvalifikatsiooniks maailmalagrisse sõiduks Kanadasse a. 1972, on eelregistreerimise tähtjaks 1. aprill. Laager toimub 7.-15. augustini Metsakodus.

■ KFUK/KFUM Scoutförbund on kavandanud oma uue vormi: helesinine särk või pluus kõikidele ühtlaselt. Eestlased kasutavad järgmisel maailmalagrisse sõidul oma vana "Lend-läine" vormi.

Stockholmi Eesti Tennisklubi noori mängijaid ütsasel SET-i võistluses koos klubi esimehe Harri Püriaga. (EPL-foto Lepper)

Eskilstuna Eesti Täienduskool oli Stockholmis eesti algkooli pool külas. Pildil eskilstunlased, esireas vasakult Vello Timoleon, Andres Saamel, Mart Saamel, Peeter Pahr, Liisa Aus ja Helle Tammemäe. Teises reas vasakult Tiit Öhr, Toomas Rannamaa ja õpetajad Ingrid Kuldvere, Anne Aus ja Aksel Timoleon. (Foto: Tipppo)

Okup. Eestis võeti vastu uus maaseadus

Alates 1. jaanuarist 1971 kehtib Eestis uus maaseadus ehk nn. Eesti NSV Maakodeksi. Selle "kodeksi" 27. paragrahv määrab kodanike kasutada antava maa liigid — üheaiala, individuaalheitisgrandid, köögiviljamaa, ametimaa ning heina- ja karjamaad. Peale selle võidavad anda maad kollektiivseks kasutamiseks elamu- ja suvilahituskoooperatiivide ning aianduskoooperatiivide.

Üheaiala antakse tähtajata kasutamiseks kolhoosiperele (kuni 0,50 ha pere kohta) ning teistele maal elumisele ja töötavatele kodanikele vaid tingimusel, kui neil on isikliku omandiõiguse alusel elamu või kaudne ehitavada sead.

Sovhooside ja teiste riiklike majandite ning kolhooside teenistajale, samuti alalistele tööliste, võidakse anda üheaiala kuni 0,30 hektarit. Maal töötavatele ja elumisele koolitajatele, arstidele ning teistele spetsialistidele aga kuni 0,25 hektarit perekonna kohta.

Kodanikele, kes omavad maal isiklikke hooned, kuid ei ela ega tööta alaliselt kohal, võidakse anda kasutamiseks 0,01–0,05 hektarit üheaiala koos hooneteluse pinnaga.

Individaalheitisgrandid (suurus kuni 1500 ruutmeetrit) annab maaasulais kolhoosidele, sovhoosidele ja teistele majanditele kinnistatud maast vastav majand, külanõukogu kinnituse olevat maast aga külanõukogu täitevõimete. Rajooni täitevõimete loal võib anda ka piirmõõni ilutava ehituskruundi, kui sead pole võimalik kasutada uue ehituskruundi väljandamiseks või nuuks ettarbeks.

Kodanikele, kes ei kasuta üheaiala-

maad (kes ei oma maja) ega ametimaa, võidakse anda kas individuaalseks või kollektiivseks lühiajaliseks kasutamiseks köögiviljamaad kuni 0,15 ha perekonna kohta. Köögiviljamaad võidakse anda kolhoosidele (töötavatele spetsialistidele, tööliste ja teenistajatele, samuti maal elumisele koolitajatele, arstidele ja teistele spetsialistidele). Et köögiviljamaa kasutamise õigus on lühiajaline, ei lubata köögiviljamaal rajada puuviljapuud ja püstitada ehitusi.

Ametimaa antakse transpordimajanduse, metsatööstuse ja mõnede teiste kategooriate töötajatele. Ametimaa koosneb kahest osast: põllumaast kuni 0,5 ha ja heinamaast kuni 2 hektarit. Heinamaad antakse vaid siis, kui töötajal on isiklikke kariloomi. Ametimaa on õigus kasutada ka sovhooside ja teiste riiklike põllumajanduslike ettevõtete majandisese tootmisüksuse töötajatel.

Heina- ja karjamaad võidakse anda kodanikele ajutiseks lühiajaliseks (1–2 aastat) või pikajaliseks (3–10 aastat) kasutamiseks. Samaise õiguse omavad kolhooside liikmed, sovhoositöölised, neis majandis töötavad spetsialistid, töölised ja teenistajad, samuti maal elumise ja töötav koolitajad, arstid ja teised spetsialistid.

Maal pikaajaliseks kasutamiseks andmist lubatakse vaid siis, kui see maa pole majandile ühistootmiseks vajalik. Kasutajail on kohustus nende kasutusse antud maa kvaliteeti tõsta — puhastada see võsast, korradada kuivendussüsteem ja parandada rohukamari heinaseenne kiivli teel.

Maa tuleb anda kodanikele tasuta kasutamiseks. Kui keegi soovib mõne maatükki omavõlliselt, siis võidakse teda karistada rahatrahviga kuni 50 rubla. Aiandus- või suvilahituskoooperatiivile eraldatakse maad spetsiaalselt planeeritud puhkerajoonidele generaalplaanil alusel. Seetõttu selle "kodeksi" kohta avaldati ajalehes "Rahva Hääli" (nr. 46 — 1971).

Vene sõjaline abi 19 miljardi doll. väärtuses

USA ja tema liitlaste andmeid on venelased ajavahemikul 1955–1970 andnud nimetatud "sotsialismi-maadele" ja alarandunud riikidele sõjalist abi enam kui 19 miljardi dollari väärtuses. Suurem osa N. Liidu sõjalisest abist läheb Põhja-Vietnamile ja Egiptusele.

Arvestuste kohaselt on N. Liit peale selle läkitanud teistesse riikidesse vähemalt 25 000 sõjalist nõuandjat. Seejuures tuleb märkida, et tegemist on maadege väljaspool Varssavi-paketi, näiteks Egiptus, Põhja-Vietnam, Kuuba, igasugused Aafrika riigid jne. Nagu jeldud, läks suurem osa ehk 12,7 miljardit venelaste sõjalisest toetusest liits- või poolkommunistlikesse riikidesse. Ent umbes 6,3 miljardi dollari eest said relvi ja muud sõjalist varustust ka teised riigid, kes veel pole "sotsialistlikud".

Palju kisa, vähe poolt

WASHINGTON — Gallupi ringkonnas selgus, et äärmuslikel poliitilistel vooludel ja nende organisatsioonidel on ameerika ühiskonnas väga väike poolehoid: vähem kui 5 prot. kollektiivse ühiskonnast pooldab äärmisi pahempoolseid kui ka äärmisi parempoolseid rühmitusi.

Eesti tulevikuväljavaade: veepuudus reostumise tõttu

Industrialiseerimine rikub üsna järe ja põhjaveed...

Vaatamata sellele, et Eestis on 1080 järve ja järvelist veekogu, 400 jõge, soodes-rabades üle 20.000 lauka ja 4500 allikat, kõnelatakse ka seal juba veenappusest. Nii näidatakse ühes uurinuses, et juba 10–15 aasta pärast tekib ka Eestis terav veepuudus. Lisaks muutub puhas vesi sama aja jooksul kõige hinnalisemaks ja defitsiitsemaks loodusvaraks, mis hakkab mõjutama kõiki elulasid. Kõikide maade tähelepanekud näitavad, et linnade-asulaste sanitaarse olukorra paranemise tõttu kasvab kulutatav majandus-joogivee kogus suhteliselt kiiremini lanike arv.

Üldse kõigi mugavustega varustatud korteris elunev linlane kasutab ööpäevas 250–400 liitrit vett. Inimene, kes peab ämbriaga tuppa-välja vett kandma, kulutab seda sama aja jooksul ülimalt 30–40 liitrit. Äärmiselt kõrge on vee tarbimine USA-s, kus mõnes linnas kulutab iga elanik 1200–1400 liitrit vett ööpäevas.

Eestis kasutavad elanikkond praegu 49 prots. ja tööstus umbes 60 prots. maa üldisest veekulust.

Veeprobleemi löid heitveed, sest elukondlikud ja tööstuslikud heitveed muudavad veevarudest järjest suurema osa kasutamiskõlbmatuks, sest reovee üks kuupmeeter saastab tuhandeid kuupmeetrit puhas vett. Ildse paisatavat Eestis praegu vee- kogudesse ööpäevas üle 600 000 kuupmeetri heitveid.

Reostuse all kannatavad Eestis praegu eriti Põhja-Eesti veevaesed jõed. Ülevaated näitavad, et Jägala

ja Purtse on juba täiesti surnud jõed. Näiteks voolavat Purtse kaudu iga päev merre 11–13 tonni õli. Balti Soojuselektrijaam reostavat Narva veehoidlat. Emajõe alamjooks kannatavat tööstuslike ja elukondlike heidiste all. Pedeli jõgi teenindavat Valgast reosete kollektorina.

"Jõgede saastusest ei pääse ka paljud järved ja isegi põhjaveed."

Eesti ulatuses on põhjaveed rahva veemajanduse tugisambad, sest põhjavesi on esikohal maaelanike joogi- ja tarbeveena. Ka enamik linna ja asulaid ammutab ja tarvitab peamiselt põhjaveid. Sellest aga ei piisa enam Tallinnale ja Narvale, kus peamine osa vajalikust veest võetakse lahtistest veekogudest.

Põhjavesi on isetanav maavara. Eestis aga ületavat põhjavee kasutamise kiirus juba selle loodusliku uuemise kiiruse. Seetõttu ka varud vähenevad. Eriti rohke vee tarbimise piirkonnas (Tallinn, Kohtla-Järve, Kuuda) olevat alamkambrumi veehorisondi tasapind mitmekümne meetri võrra langenud, tekitades sügava nõu ehk nn. depressioonilõhet. Selle tõttu kardetakse, et põhjavee tase võib langeda veelgi.

Kurdekadest, et puhastusmeetmeid ehitamise praegune tempo ei võimalda hoida Eesti veekogusid puhtaina. Eriti raskes osutuvat keemiatööstuse heitvee puhastamine. Lahendamata olevat ka see probleem, et kas ei peaks puhastama joogivee normini ka need 80 miljonit kuupmeetrit põhjaveid, mis kaeandusest aastas merre pumbatakse. Lisaks ei tahtvat teha täita tehnoloogilise vee korduva kasutamise nõuet, mille tõttu paisatavat endist viisi kõik jahutusveed juba pärast ühekordset kasutamist kanalis.

Kogu Eestis tarvitavat praegu umbes 225 miljonit kuupmeetrit vett aastas. Tallinn kulutavat sellest enam kui ühe kolmandiku — 80 miljonit kuupmeetrit. Selle peamiseks allikaks on Ülemiste järv.

Umbes 20 prots. vajadusest rahuldavat siiski veel puurkaevud. Ülemiste saab lisavett Pihla jõest.

Tulevikus tahetakse hakata kasutama ka Jägala jõe vett ja Jägala kaudu ka Peipsi veevarusid. Heitveed tahetakse tulevikus juhtida sügavmerre, et vabastada rannaveed saastast ja taastada seal suplemise- ujumise võimalused.

Ulila turbatehased tänapäeva Eestis

Tartumaal ainsa puht-tööstusliku maa-asulana esineb Ulila, mille elanikkond oma valdavas osas töötab Ulila turbatehases. Ulila asula ja turbatehas asub Tartust 20 km lääne pool. Praegu on Ulila Turbatehas kuluvaa maa-alal suurus 2445 hektarit, millest põhilise osa 1644 hektarit — moodustavad sood.

Ulila turbarabast hakati kiiteturvast tootma juba 1924. aastal. Seda peamiselt Ulila elektrijaamale, mis varustas elektrienergiaga Tartu linna ja selle lähemat ümbrust. Aastal 1937 toodeti juba 38 000 tonni kiiteturvast. Tööliisi oli siis — turbatootmise hooajal — 1145. Alusturba tootmist alustati 1933. aastal.

Praeguse olukorra kirjelduses (brošüüris "Tartu rajoonis") näidatakse, et "kaksikümne aastat tagasi ja sõjaajal perioodil oli turbatehas hooajaline ettevõtte: kõik põhilised tööd tehti 6–7 kuuga. Nüüd on olukord mitmeti järealt muutunud. Ettevõtte on vaja hoida alalist kaadrit, mistõttu tuleb hooegade vahetajad rakendada tööliisi teistele töödele. Sügisel ja talvel tehakse lastekelke, tärakaste ja muud, mis ei ole turbatehasele spetsiifilise, kuid võimaldab astaringselt olemasolevat kaadrit tööga kindlustada."

Aastal 1969 toodeti Ulila turbatehases 39 300 tonni kiiteturvast, 30 600 tonni alusturvast, 10 800 tonni väetisturvast, 7000 ruutmeetrit turvas-isolaatsioonplaate, 42 000 lastekelku, 184 000 limonaadi- ja pärmikaste ning 320 000 rubla eest nn. teenustööd väljaspool tehast.

Esimised turbaekskavaatorid said Ulila turbatehas 1951. aastal. Aastal 1961 saadi ka tükkurbaa kuivatustasasin. Nii kehtis siis tükk-kütteturba tootmise mehhanisimise ühe kümne aasta. Väetisturba tootmist alustati 1961. aastal, freesturba tootmist 1963. aastal. Ulila elektrijaam hävis 1944.

aasta sõjasuvel, ja see jäeti taastamata.

Üldises seletuses lisatakse veel, et "Ulila turbatehas on suurim kiituse tootmise ettevõtte Lõuna-Eestis. Seal saadakse ligikaudu veerand Eesti tähtkurba toodangust. Peale selle toodetakse Ulilas ka alusturvast, väetisturvast ja turvasplaate. Seltsesatku (1959–1965) suunati Ulila turbatööstuse väljaarendamiseks suuri kapitalimahutusi.

Minoriteedikongress

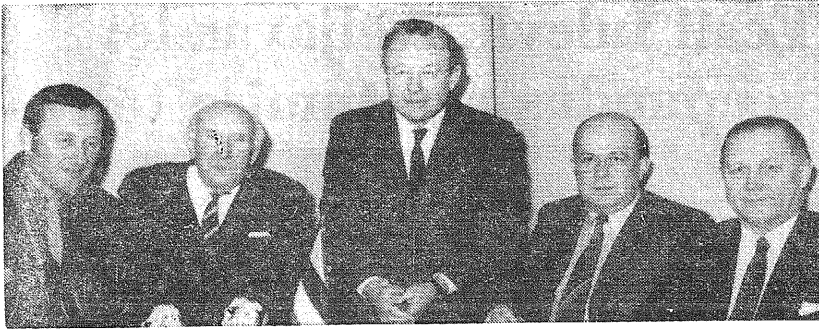
Euroopa Rahvusgruppide Föderatsioon peab oma 21. kongressi Rootsis Karlstadis 19.–22. maini 1971. Föderatsiooni sekretariaat asub praegu Taanis, kus peasekretäriks on Povl Skadegard. Föderatsiooni on koondunud Euroopa rahvus- ja minoriteedigruppide esindavad organisatsioonid kogu Euroopast.

Kongressis kavas on ülevaated minoriteedigruppide esindajate poolt. Prof. Matts Drejer Mariehamnist regereerib Alandi saarte ajalooist ning staatusest, prof. Straka Euroopa rahvuste kaardi koostamisest, taani riigipäevallige Knud Herling taani minoriteetidest Gröönimaal. Kongressist on osa võtnud paljud ka Eesti Komitee ja Eesti Rahvusnõukogu esindajad.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAURLIKELE NOORTELE

Göteborgi Eesti Maja juhatuse, vasakult K. Reesalu, M. Köstner, H. Uussalu, M. Mägi ja J. Savioja. (Foto Kopler).

Romaani- ja draamakirjaniku Mait Metsanurga loomingust

Romaani- ja draamakirjanik Mait Metsanurk (ametliku nimega — Eduard Hubel) sündis 19. novembril 1879 Tartumaal Äksi kihelkonnas Kärkna vallas taluniku pojana. Hariduse omandas tulevane kirjanik Orge valla- ja Tartu linnakoolis ning üheaastastel pedagoogilistel kursustel. Pärast seda töötas Ed. Hubel kantseliseametnikuna Tartus ning siis Võrus linna poeanglaste algkoolis õpetajana. Aastal 1906 sai Eduard Hubelst ajakirjanik, esiteks H. Laasi "Vabaduse", siis Jaak Järve "Virulase" toimetuses. Aastal 1908 ilmus ta novellit (väike novell) "Laenamas" ajakirjas "Linda". Mait Metsanurga pseudonüümiga, mis sealpeale (kui kirjaniku kodutalu nimi) jäigi tema kirjanikunimeks.

Aastal 1908 leidis aset murrangut tähistav sündmus Ed. Hubeli elus — tema näidendiga "Päikesel tšoussil" avati "Estonia" kutseline teater. Esimese pikema jutustuseks ilmus aastal 1908 ta "Isamaa õlmed", milles Metsanurk kujutab ilma hingelise koostöölata sõlmitud seksuaalsest armuvahekordade mõttetust. Sellele järgnes üheaastane komöödia "Uues korteris" (1908), romaan "Vahesäär Villen" (1909), valik ajakirjanduses avaldatud lühiproosat "Jumalalapsed" (1910) ja probleemiroomaan "Orjad" (1912).

Nende esimeste katsetuste kõrval kuuluvad Mait Metsanurga loomingu paremikku ta impressioonistlikult värske ja meeleolukas novell "Toho-aja Antton" (1916), jutustus "Jumalata" (1921), romaanid "Ennäe inimesed" (1918), "Taavet Soovere elu ja surm" (1922), "Jäljetu haud" (1926), "Punane tuul" (1928), "Fr. Arraste ja pojad" (1930), "Ümera jõel" (1934), "Sooasare" (1936), "Kutsutud ja seadud" (1937) ning "Tuli tuha all" (1939).

Nelle lisanduvad veel novell "Epp" (1920) ja novellikogu "Elu murrab sisse" (1932) ning näidendid "Vagade elu" (1932), "Kindrali poeg" (1925), "Talupoja poeg" (1923), "Haljal oksa" (1932) ja teised, mis aga ei tõuse kõrgemale Eesti iseseisvusaegse näitekirjanduse keskpärasest tasemest. Parima lavatöena võõrobrist esiletõusnud ideedraama "Kindrali poeg", milles autor propageerib patsifismi.

Ajakirjanikuna töötas Eduard Hubel pärast "Virulase" toimetustest lahkumist "Tallinna Teataja" toimetuses (1910–1920), olles mõnda aega ka selle ajalehe pea- ja vastutavaks toimetajaks. Ajakirjanikuna oli Metsanurk: siiski peamiselt kirjanduskriitika ja teatriarvustaja, kelena ta andis enimasti hinnangu nii näidendile kui näitlejatele. Ka ilmus Metsanurga toimetamisel Eestimaa Rahvavarjuse Seltsi kirjanduse haruotsi album "Voogs".

Kirjanduses oli Mait Metsanurk üks meie esimesi maarealistide esindajaid. Eristat tahtelepanu äratas ta robus-ten-naturalistlik romaan "Vahesäär Villen", mis kirjeldab noore talu-remehet majanduslikku ja moraalist

allakäiku ning talu võlgadesse langemist kaaspärijate nõudmistele ja rikkaka naabri intrigide tõttu. Romaanis "Taavet Soovere elu ja surm" jonnistab Metsanurk ironiasse kalduvalt parandamatu unistaja, maailmaparandaja kuhu, kes ümbruse valmis loiduse ja põlguse tõttu paratamatult hukkuks.

Politiiliste romaanidena esinevad Metsanurga loomingus ta "Jäljetu haud", mis kommunismis pettunud põrandaaluse minavormiline pihitus ja eneseanalüüs, sotsiaalseid vastuloidu käsitlev "Valge pilv" (1925) ja "Punane tuul", milles autor sümpatiseerib jõukasse talu mini aks satunud positiivsele ja tema "Punase perekonnale". Ka väärab märkimist meie kirjikuule kitsaskohti ja kaasaegset kirikuõpetajat kujutav romaan "Kutsutud ja seadud", mis ilmus pärast Metsanurga küllaltki ulatuslikku loomingust eriti silmapaistva koha omab ta ajalooline romaan "Ümera jõel", mis kujutab Sakala muinaseestlaste elu ja võitlusi ristiriitlike vastu, lõppedes eestlaste võiduka lahinguga Ümera ääres aastal 1210. Ta teine ajalooline romaan "Tuli tuha all" kujutab eestlaste võitlust õiguse ja vabaduse eest rootsi ajal. Romaan "Ümera jõel" avas meie kirjanduses teoreetilisele ajaloolis-isamaalisele

romaanile, mida sellest peale innukalt hakati viljelema. Ka on Metsanurga ajaloolised romaanid tõendiks ta võimest olustikku plastiliselt kirjeldada ning oma tegelasi üksikasjalikult ja teravalt kujutada.

Omariikluses aastail elas Mait Metsanurk kutselise kirjanikuna Tallinnas. On teada, et ta suri seal 21. augustil 1937. Ta loomingus — ja kirjandusliku tegevuse — kohta okupatsioonilistest kehtestest puudub ülevaade.

Kirjanikuna Mait Metsanurk algas nagu Tammsaaregi realistlik-naturalistlike teostega ja jõudis pärast uusrealismi, milles voolus ta kirjutades kõik oma tähtsamad näidendid ja romaanid. Mõlemad — nii näidendeid kui romaane — iseloomustab tugev sotsiaalne kaastunne, asjalik stiil ja põhjalik tegelaste hingeelu analüüs.

Ka on Metsanurk aktiivne võitleja, kes arvustab teravalt ühiskondlikele väärtustele ja keele teoseis kajastunud kõik meie iseseisvusaaja aktuaalsed küsimused. Üllatuslikku romaani "Ümera jõel" pani Metsanurk aluse meie uusrealistlikule ajaloolisele romaanile. Ühtlasi kuulutas ta selles romaanis rahvuslikku tähtsustavast vajadusest, näidates, et võtta võib ainult siis, kui kogu rahvas toimib üksmeelselt.

L. t. e.

RAAMATURIIVUL

VAHEMUSTROBLEEMID

Prisma-seerias on ilmunud David Schwarzi raamat "Svensk Invandrar- och Minoritetspolitik 1915-68". David Schwarz on ise põgenik ja töötab praegu Stockholmil liiklooli juures pedagoogika alal. Ta on koostanud "Svenska minoriteter" toimetaja ja on viimastel aastatel palju rootsi ajakirjanduses kirjutanud minoriteetide probleemide kohta. David Schwarzi uus raamat annab ülevaate viimaste aastate debatist Rootsis, ta rõhutab, et rootsi võimud on aktuaalselt sissearvannuprobleemide kõrval senini väga vähe huvi osutanud vanemate põgenikegruppide ja minoriteetide kultuurilistele vajadustele ja nõudmistele. Andres Küngi ja Olof G. Tandbergi hiljuti ilmunud raamat "Jordens Förtryckta — etniska minoriteter i världen" tegeleb osalt ka nende probleemidega. (Aldus/Bonniers, Tribunsien)

IMPERIALISMI OHVER — EESTI
Lähemal ajal on ilmumas Andres Küngi uus raamat "Estland — en studie i imperialism" Aldus-Bonniers kirjastusel Aktuelli-seerias. Teos tugineb autori uurimustele ja isiklike kogemustele seoses kahe reisi-ga okupeeritud Eestisse.

EESTI KIRIK
EELK ajakirjast Kirik on ilmunud sel aastal kolm numbrit Nr. 3-es kirjutavad Uno Plank, Hilja Leinjarv, J.O. Lauri, Aleksander Leinjarv, Tiina Annus, Walter Esop.

Mare Tamm, Ado Valge, Fred Poldeman, Edv. Sirel ja Elli Riisman-del.

MARE BALTICUM AASTARAAMATUKS

Hamburgis toimus 15. märtsil Läänemereühingu aastakoosolek, millest rootsipoolse ühingu esindajatest osavõtsid esimesed dr. Birger Hagård ja sekretär Arvo Horm. Ühingu ajakiri "Mare Balticum" jätkab edaspidi ilmunist aastaraamatuna, mille esimehe koide ilmutab 1971. sügisel. Läänemereühing tahab edaspidi suuremat tähelepanu pöörata poliitilistele konverentsidele, noortetevetsele, samuti kontaktidele kultuuriliste organisatsioonidega Poolas. Kuna Kiel on Müncheni kõrval teiseks olulise-piirangude raamides ka suur kultuuriline programm konverentside, näituste, etekannete ja seminaride kujul. Saksaoma olümpiakomitee on lubanud Läänemereühingule anda erisaali näitusele, samuti võimaluse oma publikatsioonide levitamiseks. Aktsioon juhatajateks sisse juha sel-le suvel Kieli-näidslal, mille raami-des toimuvad nõupidamised olümpia-piirangudega seotud aktsioonide teostamiseks.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

ARVI veste: MÄNGUMEEES

Oli va kena ja sõbralik inime-see Andres Imelik. Ainsateks varjulaikudeks (kus valgest, seal ka varju) oli tema isekus ja tema alatine ajapuudus.

Jah, seda ei olnud tal kunagi. Üksikud hetked, mil tuttaval oli võimalik temaga kokku puutuda, kujunesid väga-väga lühikesteks. Ainult sõna või kaks. Ja kui tul-tav soovis pisut pikemalt asjalik-ku juttu ajada, kasvõi näiteks naisevõtmisest, siis ütles Andres järsult:

— Pole aega selleks. Ning rut-tas minema, keha vajunud käi-gu suunas, nagu igal edasirüh-kival inimesel. Ja kui küsiti: "Kuhu tuttad, kallid sõber?", siis jättis ta vastuse hoopis võlgu.

Kuid inime-ne, kel on aega, kes ei rutta kunagi, on ka uudishimulik. Ta tahab ilmingintaa teada, kuhu paneb oma aja see, kel seda ei ole? Tõnis Tünder, Andrese kunagine kodukandi-tuttav, on uudishimulik inime-ne. Ta kohtab Andrest tänaval, pea-tab tema ja laob talle ette terve rea küsimusi:

— Kälid sa keelte-kurusel?
— Ei ole aega.
— Loed sa raamatuid?
— Ei ole aega.

— Istud vist kõrtsis ja käid kohtamisel?

— Pole ka nendeks aega.
— Ei ole aega! Ei ole aega! Kunagi sul ei ole aega! ütles Tõnis, pahandatud kodukandi-tuttava vastustest. — Lähed näh-tavasti arsti juurde, ütles siis. Sinu kõhn ja koltunud nägu ei kõnele just heast tervisest.

— Arsti juurde, äh? Pole sel-lekski aega, ütles Imelik jonna-kalt.

— Oled ikka vist kurameerima hakanud? ütles Tõnis Tünder. Sest kui sinusugune vanapoiss kord naiste võrku satub, siis kaotab ta tõepoolest aja ja lõpuks ka — iseenese.

— Enese eest hoolitsen ise ja aja eest hoolitsen ajajäätaja, vast-tab Andres, naeratub pisut ja lahub.

— Üksikult vist. Palvemaajadesse paneb oma aja, ühmbab Tõnis ja arvab siis, et on lahendamise ime liku ajapuuduse probleemi.

Kuid siis tühjus nõnda, et ühel päeval ei olnud enam Andres Imelikku. Ta ise ja ajajäätaja oloid tema eest hoolitsemise lõpe-tanud.

Kui ta maeti, seisib terve tosin leinaväet mehi ja naisi tema haua äärel. Nad kõik kaotanud oma kirgliku kaardimängukaas-lase.

MIS ON SAANUD JALGPALLUREIST

Paari viimase kuu jooksul on ilmunud uusi teateid endiste eesti jalgpallijute ja -mängijate saadusest. Eestis on ilmunud teos "Jalg-pall", kus umbes pool trükkipoografi on pühendatud meie jalgpalli aja-loole. Selles on ära toodud biograafilisi andmeid rea "ruttasade" koi-ta. Kui need kokku liitja teadega, mis on saadud tutvuse kaudu siit ja sealt, siis on võimalik luua järgmine pilt.

Evald Tipner suri kopsutuberku-loosi a. 1917 ja maeti Tallinnas Lii-va kalmistule.

Sõjas hukkusid: Valter Neeris (länges Velikje Luki all), Hein-rich Ukkivi (surnud 1945), Edu-ard Elma (Ellman) (surnud küü-ditatuna 1943), Viktor Pilsang (sur-nud 1944), Karl-Richard Idlane (oli vene tagalas koos mobiliseeritud meestega, haigestus raskesti ja su-ri 1912.a. alul), Feliks Kull, Rich-ard Kägu, Anatoli Velisto, Eduard Papp, Arteeini Jakobson, Kopel Kosovski, Rudolf Härmatas, Paul Fiskar, Alfred Paimets ja Grigori Tshutshelov.

Välismaale on tulnud tuntumasti Arnold Pihlak ja Arnold Laasner (Inglismaale, kus viimane on sur-nud). Ralf Veidemann, Bernhard Rein, Ilmar Siliksaar, Alfred Kask, H. Paalberg, Leo Saar, Koit Peebo

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Meeskoori kontsert

Göteborgi Eesti Meeskoori kontsert toimus pühapäeval, 25. aprillil al-guse kl. 15.00 KFUM kontserisalis, Erik Dahlbergsgatan 1. Lähem in-formatsioon edaspidi.

STOCKHOLM

Eestirootslaste aastakoosolek

Svenska Ödölingsen Vänner peakoos-olek peetakse laupäeval, 17. aprilli-kl. 18. Margaretale maajäpidamiskooli välkkes pidusaalis, Wallingatan 3 B, III r. Kohvilaud (10.- isikut).

Eestirootslaste kodukoha-päev toi-mub sügisel, pühapäeval, 15. augus-til Björknäsi paviljonis Klinternis, Värmdö. See toimub sekkord ühtlasi Haapsalu Rootsi giirnaasiumi asu-tamise 40-nda aastapäeva märgista-miseks.

Ja Jaan Sepp (Rootsi), Edgar Bloss-feldt (Saksamaale), Evald Mikson (Islandi), kuma ülemereamaadel leia-mae järgnevad: R. Anier (surnud a. 1970), Elmar Kaljot (surn. New Yor-gist 1969), Paul Mäger, Richard Val-dov (Buffalo, USA), Boris Riisik (Austraalias, J. Savo, R. Mahl, Udo Kupper ja Martin Jensen.

Richard Kuremaa sattus sõjas es-malt sakslaste vangil, hiljem aga ve-nelaste kätte. Ta on juba umbes 15 aastat tagasi kodumaa ja töötat praegu Tallinnas Ehitus- ja Mehaa-nikatehnikumis (Tööstuskoolis) ma-jandusjuhatajana.

Leonhard Kass oli saksa ajal

Eestis ja jatkas venelaste ajal män-gimist "Dünamo" ritades, tulles veel korduvalt Eesti meistriks.Töö-tab Tallinnas "Ühiselul" trükkikojas.

Otto Reinlo(Reinfeldt) tuli Vene-maal tagasi Korpuse sidepataljoni ülemana ja majorina. On nüüd pen-sionär, samuti kui Elmar Saar, kes ka Korpusega Eestisse naasis. Kor-puse meestest on Georg Siimenson elektrik Tallinnas. Sõda säästis veel järgmised: Karl-Rudolf Sillak (Sil-berg), kes mängis pärast sõda "Spar-takis" ja on nüüd raamatupidaja,Eu-gen Binman (surnud Tallinnas 1963), E. Karp, V. Peterson, H. Kipper, J. Matsalu, A. ja E. Kopli, J. Jürgens, N. Linberg, V. Leetjärv (olevat sur-nud Tallinnas 1969), O. Ollis, E. Ol-lik, E. Smitt ja O. Kasten.

REIN

● Toronto Peetri koguduse nõuko-gu otsustas koguduse abipöetajaks kutsuda õpetaja Bruno Ederna, kes asub oma ametikohustuste täitmi-seks alates 1. septembrist käesoleval aastal. Õpetaja Bruno Ederna töö-tas seni Torontos Scarborough lina-osas ühe kanada luteri koguduse õpetajana. Õp. B. Ederna on te-gutsendud aktiivsest eesti ühiskon-nas, olles praegu Eesti Abistamis-komitee Kanadas esimees

● Halmstadis sündis Raja (n-na Leemant) ja Ake Johanssonite poeg.

Rahvariideis loterii korraldajaid Stockholm Besti Alghooli aastapäeva-peol. Vasakult prouad Mölder, Keiland, Somp, Pär, Anderson, Paljak, Tarning, Jakobson ja Vallas (EPL-foto Tiipoo).

Kuuba ohtlikumaks ÜHENDRIIKIDELE

NEW YORK — Demokraatlikule maailmale ei ole see mingisuguseks saladuseks, et Kuuba kommunistlik režiim eksisteerib ainult N. Liidu tugeval majanduslikul toetusel. Alles hiljuti kirjutati N. Liidu ja Kuuba vahel alla kaubaleping, mille abil N. Liit kohustus 1971. aastal jooksul saama Kuubale 110 miljoni dollari väärtuses rohkem kaupade kui eelmisel aastal. Kalkulatsioonid kinnitavad, et kuublaste võlgnevad venelastele juba 3 miljardit dollarit ning Moskval ei ole mingisuguseid väljaveid, et ta selle summa kunagi tagasi saaks.

Küsimus seisab selles, mis põhjustab venelasi investeerima nii suuri summades viikese saareniigi majandusellu?

Ühendriikide United Press International'i väliskorrespondent Phil Newsom analüüsib seda küsimust ja jõuab otsusele, et Kuuba tähtsusele venelastele on tohtu suur ja esitab ka oma seisukohtadele põhjendused.

Ta toonitab, et Kuubal saavad venelased ühendriikide külje all endile sõbralikud sadamad, kus neid keegi ei häiri. Nendes sadamates on venelastel võimalik oma laevu varustada ja parandada ning sõja korral on nad võimalised häirima laevaliiklust Panama kanalil ja Mississippil jões.

Venelaste sadamad ja baasid Kuubal häirivad ameeriklasi, kuid nad

pole suutnud seni midagi teha nende kõrvaldamiseks.

President Kennedy nüüdel viisid venelased Kuubalt minema oma raketid, kuid Kuuba jäi endiselt Moskva tugevaks baasiks ning mingeate oletuste põhjal vajatakse seal isegi kindlustatud toetuspunkt rakette kandvatele N. Liidu allveelaevadele.

Asjatundjad märgivad, et need raketidega varustatud allveelaevad on Ühendriikide julgeolekule palju ohtlikumad kui omaaegsed Hruštšovi raketid, kuna venelased on nende abil võimalised hävitama suurema osa Ühendriikide rahvast.

Baaside kõrval ei saa unustada seda, et N. Liit on kujundanud Kuubast oma agentide väljakoolitamisest tsentrumi, kus saavad väljaõppe kõik Latiina-Ameerikas tegutsevad kommunistlikud agitatorid ja põrandaalused organisatorid.

Kõike kokku võttes võiks märkida, et Kuuba on muutunud täielikult N. Liidu kolooniaks ning praeguses olukorras pole mingisuguseid väljaveid, et see situatsioon võiks drastiliselt muutuda.

Uusi proteste Nõuk. Liidus

MOSKVA — Möödunud reedel toimus Sovjeti riigiprokuröri Roman Rudenko ametikohtadele esimese meeleavaldus, millest võttis osa umbes 40 isikut. Moskva miilitsa võimud teatavad, et demonstrandid olid enamusel juudid, väljaarvatud maalikunstnik Jurij Titov ja tema abikaasa.

Demonstrandid nõudsid, et Sovjeti kõrgemad kohtuvõimud võtaksid kiirendatud korras käile avaliku protsessi nende 20 juudi vastu, keda on alates möödunud aasta juunist kinni peetud. Neid süüdistatakse "kontaktipidamises" niinimetatud lennukitööperedajate jõuga Leningradis.

Sovjeti võimud nimetavad meeleavaldajaid "huligaanideks" ja teadovalevalt on 25-le neist kätte mõistetud ka karistused: 10–15 päeva vanglust. Titov ja tema abikaasa aga toimetati miilitsavõimude poolt hullumajja.

Allvee laeva müstika

LONDON (EPL) — Inglise lehed juhvad tähelepanu, et USA valitsus on automaallveelaeva "Laponit", mis valmis kolme aasta eest ja viibib Vahemeres, autasustanud "Presidential Unit Citation"iga, mis pidi jääma saladuseks, ent on siiski lekkinud välja.

Sedalaadi autasustamist kohaldatakse tavaliselt, kui mõni üksik on eriti suurt vaprust osutanud vaenlase vastu. Mida aga tegi 3 869-tonnise allveelaev? Mere-ministeerium on keeldunud asja kohta seletust andmast. Inglise lehed oletavad, et allveelaev võis põhja kinni jääda piirkonnas, kus avastamine oleks teinud suuri raskusi USA valitsusele. Teine võimalus võiks olla, et allveelaev sattus kardetavasse olukorda kohates mõne kommunistliku riigi allveelaevaga või sõjalaevaga. Ei ole võimat ka, et allveelaeva kasutati mõneks kardetavaks operatsiooniks, näit. agentide maale viimiseks.

Koolipidu Göteborgis 6. mail

Göteborgi Eesti Alghooli traditsiooniline kevadpidu koos Emade-päeva tähistamisega toimub reede õhtul, 6. mail Gamlastadi rahvamajas.

Pidu algab kell 19 Emadepäevakohase sõnavõetuga. Järgneb emade austamine ja laste sõnalised ja muusikalised ettekanded. Kassa teises osas esitavad alghooli vanemate klasside õpilased kolmepealilise näidendi "Libe löb löb kella", mille on Oskar Lutsu "Kevade" I järgi koostanud Arvi Moor. Tegevus toimub kirkumõisa poiste parve uputamise ümber, mis on kujunenud Arno Tali ja Tõnissonile südametunnistuse küsimuseks. Tegevustikuga on seotud tuntud "Kevade" kujud, nagu kooliõpetaja Laur, kellamees Libe, Arno Tali, Joosep Tooni, alati-sõõv Tõnisson, Jorhh-Adniel Kiir, Raja Teele jt. Tüki lavastab koolijuhataja Eero Tarjus, dekoratsioonid on Arnold Sirkelilt.

● Näitlejatar Maie Suuralik, kes hiljuti saavutas edu Toronto televisiooninäidendis, on nüüd saanud uue karakterosa TV perekonnaprobleeme kujutava näidendi sarjas. Varem on Kanada TV-s esinenud ka Valve ja Rein Andre, samuti Narda Onyx (Viirand) USA-st.

Vene, fiasko-viisaastak arutusele kongressil?

Moskvas algava 24-nda parteikongressi eel on rohkesti spekulatsioonid saäl arutatavate teemade ümber. Lääne "kremloloogid" oletavad, et suurimat rõhku pannakse endiselt N. Liidu majandusele, mis tavakohaselt võitleb suurte raskustega. Näiteks lõppes aastal 1966 parteikongressi poolt vastuvõetud viisaastak samahästi kui fiaskoga, olles niivõrd utopiline, et seda oldi vaik seil ja saladuskatle all hiljem ümber kavandama.

Ametlikult muidugi näitasid statistilised aastarapordid plaanide täitmist, kuid produktiooniarvud olid aastal 1970 ikkagi 20–30 protsenti allpool kongressi poolt vastuvõetud norme. Viisaastak kujuneb tõenäoliselt ka seekord parteikongressi parandnumbriks, kuid seavastu arvatavasti ei otsita tiku ja tulega taga süüdlasi ega nõuta partei juhtkonnalt seletust.

Nõukogude Liidus on esiteks poliitiliselt suhteliselt ebatervilisk paljastada patuolnaind ja teiseks on kommunistlik propagandaaparaat juba pikemat aega pasundanud suurimat üksmeelt kõikidel aladel ja eriti eelmise viisaastaku osas. Nii olekski algava parteikongressi suurimaks sensatsiooniks just see, kuid keegi asuks kritiseerima ja analüüsima just fiaskoga lõppenud viiteaasta plaani.

Peale selle on pikalt ja laialt arutatud ka küsimust Stalini eventuaalse rehabilitiierimise ümber. Tendents on selles osas on N. Liidus selgesti märgata ja peale selle leidub N. Liidus küllalt sellesid, kes peavad Hruštšovi frontal-kallaletungi Staliniile otseseks "pühaduse teotseks".

Ei arvata aga, et kunagine hirmuvalitseja täies ulatuses asetatakse tagasi oma endisele püdestaaliile. Venelaste teoreetilise parteiorgan Kom-

munist tegi näiteks mõne aja eest seilseks, et Stalini ümberväärtustamine pole aktuaalne. Partei on tauninud isikukultust ja sellega kaasunud vääranähte ning sellest suhtes olevat seisukohad endised.

Tseisalt aga on N. Liidus mitmei hakatud esile tõstma Stalini teeneid N. Liidule niigeldajaalolises perspektiivis. On märgitud, et kui jätta kõrvalis isikukultus, väljapuhastused ja muud terroriaktisioonid, siis jääb järgi ikka fakt, et Stalini ajal saayutas Sovjeti impeerium enolematu suuruse ja tugevuse. Geograafiliselt ulatub N. Liidu mõjusfäär koos aktiivsete Punaarmee üksustega Euroopa sündamasse välja — asudes faktiiselt umbes 400 km läänepoolt Stockholmist...

Enne parteikongressi on Moskvas liikunud ka kuulused, et Hruštšovi poolt põlu alla pandud kunagised suripotentiaadid Molotov ja Kaganovitš on pöördunud parteikongressi poole palvega, et neile antaks tagasi parteipileti. Küsimust aga vaeval arvatatakse kongressil avalikult, arvatavalt initsieeritud vaatlejad Moskvas.

Võib juurde lisada, et parteikongress on partei kõrgeim otustav organ. Kongress valib keskkomitee, mis omakorda valib poliitbüroo. Parteikongressi peetakse iga nelja aasta tagant, kuigi ettenähtud ajast pole kunagi kinni peetud. Tavaliselt on kongressid toimunud hilinemistega. Rekordiliselt venitamised toimusid Stalini ajal. Siis peeti 13. kongress aastal 1929 ja 19. kongress 13 aastat hiljem, lühikest aega enne hirmuvalitseja surma.

Sümposium baltlastest

Baltised Rootsis — on põhiteemaks Balti Instituudi esimesel teaduslikul sümposiumil, mis toimub Hässelby lossis Stockholmil lähedal kolmel päeval 4-6. juunil. Sümposium tahab teaduslike ülevaadetega anda objektiivse üle- ja tagasiavate esit, läti ja leedu põgenike — nüüd juba minoriteedigrupi — veerandajandilisest kohtumismisprotsessist Rootsis, eriliselt tähelepanu pöörates sellele teaduslikule ja kultuurilisele loominguile, mis mõõdund aastakümnete kestel Rootsis baltlaste poolt toimunud.

4. juunil toimub sümposiumi avamine selle esimehe Bruno Kalninsi poolt. Järgnevad ülevaated: põgene mine Rootsi 1944-1945, kus refereerivad Arvo Horn ja Elmar Nymann, Baltlaste kui etableeritud minoriteedigrupi probleemide kohta esinevad etekannetega Alur Reinsas ja Rein Marandi.

5. juuni on pühendatud balti keeleteadusele ja kirjandusele. Balti keeleuurimisest Põhjamaades refereerivad Valter Tauli ja V. Ruke-Dravina. Külalisettekannetega on palutud esineda professorid: Els Oksaar, Hamburgist, V. Kiparsky Helsingist ja S. Stang Oslot. Balti kirjanduse üle refereerivad A. Mägi, G. Irbe ja J. Lingis. Õhtul toimub loostõõs eesti ja läti kirjanike balti ja rootsi kirjanike kohtumine.

6. juunil esitavad balti ajalooüri mees kohta ülevaated A. Soom, A. Johansens, M. Buks ja J. Lingis. U. germanis annab ülevaate kuidas rootsi ajalooüriüks käsitletakse baltlasi ja balti riike. Balti ühiskonnateadlaste uurimistõõs annab ülevaate b. Kalninsi ja balti majandusteadebaste tegevusest A. Altsilhelks. Pühapäeval on kavas ka küllalisloengud prof. I. Talve poolt Turust ja prof. K. Auni poolt, kes viibib sel suvel uurimistõõsennetega Austraia. Sümposiumile on oodata küllalisena ka balti uurimiskongressist korraldajate ja esimeest prof. E. Andersoni Kaliforniast. Sümposiumi materjalid antakse hiljem välja eripublikatsioonina.

3 eestlast asjatundjad soomlastele

HELSING (EPL) — Helsingi ülikooli üldise keeleteaduse õppetooli täitmisele on asjatundjaks palutud Hamburgi ülikooli professor Els Oksaar, Ohio osariigi ülikooli professor Ilse Lehist, Indiana ülikooli professor Alo Raun ja Oslo ülikooli professor Knut Bergslund.

Tshehh ei saa läände

PRAHA — Tshehhi valitsus teatab, et riigi kodanikele ei võimaldata turismireise Lääne-Euroopasse. Seavastu aga võivad tshehhid külastada teisi idablocki maid.

Kunmaliseks peetakse aga asjaolu, et tshehhi võimud ei luba makkuus ka lääneturistidel reisdada Tshehhiesse. Selles osas on kõik teised idariigis vastupidiselt seisukohal ja "köva valuatuga" turistid on alati teretulud. "Eesrindlikem" selles osas on Ida-Saksamaa, kus näiteks Liiduvabariigist saabunud D-marga reisijad koortatakse viimse võimaluseni, eksisteerivate ja mitte-eksisteerivate "teemuste" arvel. Seavastu aga on omaenda kodanike välisreisid ülimalt piiratud, kusjuures näiteks N. Liidu välisreisijate osas on viisamakkuus otse groteskselt kõrged. Mis muidugi omakorda takistab kodanikke välisviisat taotlemast ning seega hoiab kokku kallihiinlased välisvaluat.

Tshehhi uus parteijuht Gustav Husak aga toonitab endiselt, et praegu olevat olukord Tshehhoslovakkias täielikult "normaliseeritud"...

USA-Rootsi vahekorrad "pingutatud"

NEW YORK — USA välisministri William Rogersi poolt kongressile esitatud välispoliitilises raportis puudutatakse järjekordselt USA-Rootsi vahekordi. Konstateeritakse, et traditsiooniliselt head vahekorrad Rootsis on pingutatud, esiteks mitmesuguste Rootsi poolt astutud sammude tõttu ja teiseks Rootsi vaadete tõttu USA poliitiliste Kagu-Aasiast.

Märgitakse, et Palme valitsus oli aliguses suhteliselt tagasihoidlik oma kriitikas ameerika poliitika suhtes Vietnamis. Hiljem aga, kui võeti esie aktisioon Põhja-Vietnami baaside ja ühenduste vastu Kambodžast, muutus rootslaste ofitsiaalne kriitika taas teravaks, märgib Rogers.

Juhitakse tähelepanu ka suursaadik Hollandi vastu suunatud demonstratsioonidele, kusjuures aga märgitakse, et need esines eriti rohkesti aliguses. Viimaseil ajal aga on olukord tunduvalt paranenud. Rogers loodab lõpuks, et USA-Rootsi vanu ja häid suhteid suudetaks ajajooksul taas-tada.

Rogersi välispoliitiline aruanne on 600-leheküljeline. Võib huvi pakkuda asjaolu, et Rootsit käsitlev osa on umbes üks kolmandik lehekülge pikk...